

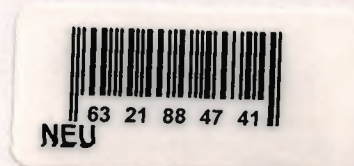
K.K.T.C
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANA BİLİM DALI

AİLENİN SUÇ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Şerif Özhür

Lefkoşa-2003

**K.K.T.C
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANA BİLİM DALI**

AİLENİN SUÇ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Şerif Özhür**

**Tez Danışmanı
Doç.Dr.Aydın Ankay**

Lefkoşa-2003

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Şerif Özhür tarafından hazırlanan “ Ailenin Suç Üzerindeki Etkisi” adlı çalışma, jürimiz tarafından Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalında **YÜKSEK LİSANS** tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan
Prof. Dr. Coşkun DEĞİRMENCİOĞLU

Üye
Doç. Dr. Halil AYTEKİN

Üye
Doç. Dr. Aydın ANKAY (Danışman)

Onay

Yukarıda imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.14.1./ 2003

Yrd.Doç.Dr.Ahmet PEHLİVAN
Enstitü Müdür Yardımcısı

ÖZET

Bu çalışmanın amacı ailenin suçlu davranış üzerindeki etkilerini göstermektir.

Bu konuda az sayıda çalışma vardır ve bu çalışmalarda aile üzerinde çok fazla önemle durulmamıştır.

Çalışmamızda, hükümlülerin sosyal, ekonomik ve aile statüleri, suça ilişkin veriler ve işlenen suç türü ile değişkenler arası ilişkiler analiz edilmiştir.

Örneklemimiz Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Lefkoşa Merkezi Cezaevi'nde bulunan 3 kadın, 113 erkek suçludan oluşmaktadır. 46 sorudan oluşan soru kağıdı Haziran 2003 yılında hükümlülere uygulanmıştır.

Bu çalışmanın sonuçları şöyledir; hükümlülerin ve ailelerinin eğitim düzeyleri çok düşüktür. Hükümlüler arasında en çok işlenen suç türü hırsızlıktır ve suç işleme nedenleri arasında da ilk sırayı maddi sıkıntı almaktadır.

ABSTRACT

The aim of this study is to show the effects of family on criminal behaviour.

There are a few studies on this subject and in these studies, family is not taken in detail.

In this study, the social, family and economic status of the prisoners, the data related to crime and the relationship between crime and other independent variables are analyzed.

Our sample consists of three female and one hundred and thirteen male prisoners who are still at Nicosia Central Prison in Turkish Republic of Northern Cyprus. The questionnaire which consists of forty six questions had been applied to the prisoners in June 2003.

According to the results of this study, the educational levels of the prisoners and of their families are very low. Most frequent type of crime is mostly theft and amongst the reasons of committing crime poverty is the first.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar LİSTESİ	v
ÖNSÖZ	iv
BÖLÜM	
I.GİRİŞ	1
Problem Durumu	1
Problem Cümlesi	2
Alt Problemler	3
Araştırmanın Önemi	3
Sayıtlılar	4
Sınırlılıklar	4
Tanımlar	4
İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	6
1.Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Yapılmış Araştırmalar	6
2. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar	6
II. SUÇ OLGUSU	10
SUÇ TEORİLERİ	13
1. Klasik Ekol	13
2. Pozitif Ekol	14
3. Psikanalitik Görüş	15
4. Coğrafik Ekol	16
5. Biyolojik Teoriler	17
6. Sosyolojik Teoriler	17
AİLENİN TANIMI	18
AİLENİN FONKSİYONLARI	19
AİLENİN BÜYÜKLÜĞÜ	21
1. Geniş Aile	21
2. Çekirdek Aile	21
3. Parçalanmış Aile	22
ANNE BABA TUTUMLARI	22

1. Hoşgörü Sahibi Olmak	22
2. Aşırı Hoşgörü	23
3. Aşırı Koruma	23
4. Kabul Etme	23
5. Reddetme	23
6. Baskı Altında Bulundurma	23
ENDÜSTRİLEŞME VE AİLE KURUMU	23
AİLE VE SUÇ İLİŞKİSİ	26
AİLENİN SOSYO-EKONOMİK DURUMU	27
AİLENİN EĞİTİM DURUMU	29
AİLE GENİŞLİĞİ	29
AİLEDE KÖTÜ ÖRNEKLER	31
AİLENİN YAPISI	32
AİLE İÇİ İLİŞKİLER	34
III. YÖNTEM	37
Evren ve Örneklem	37
Veri Toplama Teknikleri	37
Verilerin Çözümlemesi	38
IV. BULGULAR VE YORUMLAR	39
1. HÜKÜMLÜLERİN TOPLUMSAL KONUMLARINA İLİŞKİN VERİLER	39
2. İŞLEDİKLERİ SUÇA İLİŞKİN VERİLER	55
3. ALT PROBLEMLERLE İLGİLİ VERİLER	65
V. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	73
Sonuçlar	73
Öneriler	76
KAYNAKÇA	78
EK 1	80
EK 2	88

TABLOLAR LİSTESİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa</u>
1 Hükümlülerin Cinsiyete Göre Dağılımı	39
2 Hükümlülerin Yaşa Göre Dağılımı	39
3 Hükümlülerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı	40
4 Hükümlülerin Cezaevine Girmeden Önce Yaşadıkları Yere Göre Dağılımı	40
5 Hükümlülerin Medeni Hallerine Göre Dağılımı	41
6 Hükümlülerin Cezaevine Girmeden Önce Yaptıkları İşe Göre Dağılımı	41
7 Hükümlülerin En Son Yaptıkları İşten Aldıkları Gelirin Geçinmelerine Yetip Yetmediğine Göre Dağılımı	42
8 Hükümlülerin Ailelerinin Öz, ya da Üvey Çocukları Olup Olmadıkları Durumuna Göre Dağılımı	42
9 Hükümlülerin Çocukluklarının Kimlerle Geçtiğine Göre Dağılımı	43
10 Hükümlülerin Kardeş Sayısına Göre Dağılımı	43
11 Hükümlülerin Ailelerinin Kaçınıcı Çocuğu Olduklarına Göre Dağılımı	44
12 Hükümlülerin Anne-Babalarıyla Anlaşma Durumlarına Göre Dağılımı	45
13 Hükümlülerin Aile İçi İlişki Biçimlerine Göre Dağılımı	45
14 Hükümlülerin Anne-Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı	46
15 Hükümlülerin Anne-Babalarının Gelir Getiren Bir İşte Çalışıp Çalışmadıklarına Göre Dağılımı	46
16 Hükümlülerin Anne-Babalarıyla Birlikte Yaşarken Ekonomik Sıkıntı Çekip Çekmediklerine Göre Dağılımı	47

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa</u>
17 Hükümlülerin Suç İşledikleri Zamanki Medeni Hallerine Göre Dağılımı	47
18 Hükümlülerin Evliliklerinin İlk Evlilik Olup Olmadığına Göre Dağılımı	48
19 Hükümlülerin ve Eşlerinin İlk Evlenme Yaşına Göre Dağılımı	48
20 Hükümlülerin Evlenmeye Karar Veriş Biçimleri Bakımından Dağılımı	49
21 Hükümlülerin Evlenme Biçimlerine Göre Dağılımı	49
22 Hükümlülerin Eşleriyle Aralarında Akrabalık Olup Olmadığına Göre Dağılımı	50
23 Hükümlülerin Eşlerinin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı	50
24 Hükümlülerin Eşlerinin Mesleklerine Göre Dağılımı	51
25 Hükümlülerin Başlık Parası Ödeyip Ödemediklerine Göre Dağılımı	51
26 Hükümlülerin Çocuklarının Olup Olmadığına Göre Dağılımı	52
27 Hükümlülerin Eşleriyle Olan İlişkilerine Göre Dağılımı	52
28 Hükümlülerin Eşleri İle Aileleri Arasındaki İlişkilerin Düzeyine Göre Dağılımı	52
29 Hükümlülerin Eşlerinin Aileleriyle Olan İlişki Düzeylerine Göre Dağılımı	53
30 Hükümlülerin Eşlerinin Çocuklarıyla Olan İlişkilerinin Biçimine Göre Dağılımı	53
31 Hükümlülerin Eşlerinden Boşanmayı Düşünüp Düşünmediklerine Göre Dağılımı	54

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa</u>
32 Hükümlülerin Ailelerinde Önemli Kararları Kimin Aldığına Göre Dağılımı	54
33 Hükümlülerin İşledikleri Suç Türüne Göre Dağılımı	55
34 Hükümlülerin Suçu Nerede İşlediklerine Göre Dağılımı	55
35 Hükümlülerin Suçu İşledikleri Yerleşim Yerine Göre Dağılımı	56
36 Hükümlülerin Suç İşlerken Kullandıkları Alete Göre Dağılımı	56
37 Hükümlülerin Suça Yönelindikleri Kişinin Cinsiyetine Göre Dağılımı	57
38 Hükümlülerin Suça Yönelindikleri Kişi İle Aralarında Akrabalık Olup Olmadığına Göre Dağılımı	57
39 Hükümlülerin Suçu Nasıl ve Neden İşlediklerine Göre Dağılımı	58
40 Hükümlülerin Suçu İşlerken Teşvik ya da Yardım Görüp Görmediklerine, Gördülerse Kimden Gördüklerine Göre Dağılımı	59
41 Hükümlülerin Daha Önce Tutuklanıp Tutuklanmadığı, Hüküm Giyip Giymediği ve Giydiyse Hangi Suçtan Olduğuna Göre Dağılımı	60
42 Hükümlülerin İşledikleri Suça Göre Çocukluklarının Kimlerle Geçtiğine Göre Dağılımı	61
43 Hükümlülerin Ailelerinde Suç İşleyen Olup Olmadığına, Varsa Yakınlık Derecesi ve İşlediği Suça Göre Dağılımı	63
44 Babanın Öğrenim Durumu İle Hükümlülerin İşledikleri Suçlara Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	65
44-1 Babanın Öğrenim Durumu İle Hükümlülerin İşledikleri Suç Türüne Göre Değerlendirilmesi	65
45 Annenin Öğrenim Durumu İle Hükümlülerin İşledikleri Suçlara Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	66

TabloSayfa

45-1	Annenin Öğrenim Durumu İle Hükümlülerin İşledikleri Suç Türüne Göre Değerlendirilmesi	66
46	Ailenin Sosyo-Ekonomik Durumu İle Hükümlülerin İşledikleri Suçlara Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	67
46-1	Ailenin Sosyo-Ekonomik Durumu İle Hükümlülerin İşledikleri Suç Türüne Göre Değerlendirilmesi	68
47	Aile Genişliği İle Hükümlülerin İşledikleri Suçlara Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	68
47-1	Ailenin Genişliği İle Hükümlülerin İşledikleri Suç Türüne Göre Değerlendirilmesi	69
48	Aile İçi İlişkinin Durumu İle Hükümlülerin İşledikleri Suç Türüne Göre Ortalama ve Standart sapma Değerleri	70
48-1	Aile İçi İlişkinin Durumu İle Hükümlülerin İşledikleri Suç Türüne Göre Değerlendirilmesi	70
49	Aile İçinde Suçlu Bireyin Bulunması İle Hükümlülerin İşledikleri Suç Türüne Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	71
49-1	Aile İçinde Suçlu Bireyin Bulunması İle Hükümlülerin İşledikleri Suç Türüne Göre Değerlendirilmesi	72

ÖNSÖZ

“Ailenin Suç Üzerindeki Etkisi” adlı araştırma, Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

İnsan toplumunun vazgeçilmez temelini, alt yapısını aile oluşturmaktadır. Aile kişinin ilk sosyalleşmeye başladığı çevredir. Teknolojinin gelişmesi toplumun bu en eski kurumu olan ailenin yapısını da değiştirmiştir. Bu oluşan değişimler aile üzerinde olumlu yada olumsuz etkiler bırakmaktadır. Aile, çocuğu suça itebildiği kadar suçtan uzaklaştırabilen de bir kurumdur. Bu yüzden ailenin yapısı, sosyo-ekonomik durumu, ebeveynlerin eğitim düzeyi, aile bireylerinin ilişkileri gibi özellikler kişinin suça yönelmesinde büyük önem taşımaktadır.

Araştırmanın amacı, konuya ilişkin bulguların değerlendirilerek daha sonra aynı konuda yapılacak çalışmalara ışık tutmaktır.

Bu çalışmamın gerçekleşmesinde görüş ve yardımlarını esirgemeyen danışmanım sayın Doç.Dr.Aydın Ankay’a ve Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Enstitüsü Müdürü sayın Doç.Dr. Halil AYTEKİN’e ve sayın jüri üyelerine teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamın istatistiksel işlemlerinde yardımlarından dolayı arkadaşım Evren’e ve Lefkoşa Merkezi Cezaevi müdür ve müdür yardımcısına teşekkür ederim.

Şerif Özhür

Aralık,2003

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın önemi, sayıtlılar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Aile, insan yaşamının üzerinde, doğumdan önce başlayan ve ömrünün sonuna dek etkisini sürdüren, fizyolojik olduğu kadar ekonomik ve toplumsal yönleriyle de, kişiyi, ruhsal gelişimi, oluşumu ve davranışları açısından biçimlendirip yönlendiren , ilk sosyal deneyimlerini edindiği bir kurumdur (Yavuzer 1998:125).

İnsanın yaşamı boyunca seçme özgürlüğüne sahip olmadığı tek ve en önemli şey ailesidir. Ailenin kişi üzerindeki etkisinin kalıcı gücü olduğu düşünülürse, aile kavramının önemi vurgulanmış olur.

Kişinin içinde bulunduğu ailenin yapısı onun elbetteki gelişimini etkiler. Parçalanmış aile ortamında yetişen çocuğun ebeveynlerle olan ilişkisi, normal bir ailede yetişen çocuğunkine göre farklıdır. Aile içindeki ebeveynlerin tutumları da çocukların sağlıklı yetişmesi açısından önemlidir. Bazı çocuklar daha çok sevilmekte, bazılarına baskı yapılmakta, bazıları reddedilmekte bazılarıneysa hoşgörü gösterilmektedir. Bütün bu tutumlar, çocuğun hem kişiliğini hem de sosyal gelişimini etkilemektedir. Yavuzer'in (1998:125) de belirttiği gibi, "Aile iyi ya da kötü tohumun yeşerdiği ortamdır."

Bir sosyal grup olarak ailenin suç üzerindeki etkisi kriminologlar tarafından izah edilmiştir. Aile ile suçluluk arasındaki ilişkiler Avrupa ve Amerika'daki

kriminoloji eserlerinde üzerinde çok önemle durulan bir konu olmuştur. Aile çocuğun, hayatının başlangıcından itibaren, sosyal hayatı temsil eden ilk grup olarak temasa geçtiği bir varlık oluşturduğundan, suçluluk konusunda ailenin etkilerini tesbit edilmesi önemli görüldü (Dönmezer 1994:240).

En küçük sosyal grup olan ailenin durumu, çocukların davranışları ve suça yönelmeleri bakımından önemlidir. Karşılıklı sevgi ve saygıya dayanan ailelerde sorunlar kolay çözümlenmekte, çocukların da sağlıklı ve dengeli bir şekilde eğitilmeleri mümkün olmaktadır. Buna karşılık, yoksulluk, ailenin yapısını olumsuz yönde etkilediği gibi, çocuğun suça yönelmesinde uygun bir ortam hazırlamaktadır. Yapılan araştırmalarda, ebeveynlerin eğitim eksikliği, gelir azlığı, ana-babanın işsizliği, ana-babanın sevgisinin olmaması, ayrılık ya da boşanma nedeniyle ailenin dağılması, ailenin çok çocuklu olması, aile içi kötü ilişkiler, ana-baba tarafından reddedilme durumlarında çocukların suç işleme olasılığının arttığı belirtilmiştir (Demirbaş 2001:175).

Hiçbir bireyin doğumundan ileride suçlu olacağını veya yasalara tümüyle itaat edeceğini kestirmek mümkün değildir. Bu kişiyi yönlendirecek ilk kurum ailedir. Çocuğun özellikle yaşamının ilk yıllarında ailesiyle yoğun teması, ileriki yıllarda sergileyeceği davranış kalıplarının belirlenmesinde önemli rol oynar (İçli 1994:233).

Problem Cümlesi

“ Bireylerin suç işlemede ailenin etkisi var mıdır ?” sorusu bu araştırmada çözülmeye çalışılan problem olarak seçilmiştir.

Alt Problemler

Bireylerin suç işlemelerinde:

- 1- Ailenin eğitim durumu ile suçluluk arasında bir ilişki var mıdır ?
- 2- Ailenin sosyo-ekonomik durumu ile suçluluk arasında bir ilişki var mıdır ?
- 3- Aile genişliğinin büyük olması suça itici bir faktör müdür ?
- 4- Aile içi ilişkilerin bozukluğu bireyi suça iter mi ?
- 5- Aile içinde suçlu bir bireyin bulunması, bireyin suça yönelmesinde etkili midir ?

Araştırmanın Önemi

Aile, en küçük toplumsal kurum olarak tanımlandığına göre, ailenin birey üzerindeki etkisi göz ardı edilemez. Günümüz toplumlarında her alanda görülen değişimler aileleri de etkilemekte ve ailelerde de büyük değişimler yaşanmaktadır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ailenin suç üzerine etkileri ile ilgili bilimsel bir araştırma sayısı oldukça azdır. Oysa suç, üzerinde önemle durulması gereken toplumsal bir sorundur. Bu nedenle ailenin suç üzerindeki etkisinin incelenmesi büyük önem taşımaktadır.

Yapılan bu araştırma ile ailenin suç üzerindeki etkisini ortaya çıkarmaya çalışmak, bireyleri ailenin önemi konusunda bilinçlendirmek, suç olgusunun toplumsal bir sorun olduğunu yansıtabilmek amaçlanmıştır.

Konu ile ilgili ilk çalışma olması ve yeni yapılacak çalışmalara kaynak teşkil etmesi açısından önemli olabileceği düşünülmektedir.

Sayıtlar

- 1- Lefkoşa Merkezi Cezaevi'nde bulunan hükümlülerin kendilerine verilen anketlere içten ve doğru olarak yanıt verdikleri kabul edilmiştir.
- 2- Anketler geçerli ve güvenilirdir sayıtlarından hareket edilmiştir.

Sınırlılıklar

- 1- Araştırma, Lefkoşa Merkezi Cezaevi'nde bulunan hükümlülerle sınırlıdır.
- 2- Araştırma yöntem açısından Literatür taraması ve Anket tekniği ile yapılmıştır.
- 3- Araştırma, Lefkoşa Merkezi Cezaevi'nde bulunan hükümlülerin suça yönelmelerinde aile yapılarının etkileri kapsamında sınırlıdır.

Tanımlar

Suç: Bazı kişilerin davranışları ve tutumları ile bunların içinde yaşadıkları grupta yerleşmiş davranış örnekleri arasındaki bir çelişkidir (Dönmezer,1994:49).

Suçlu: Kanunun suç olarak tarif ettiği fiili gerçekleştirendir (Soyaslan, 1996:10).

Aile: Anne baba ve çocuklardan oluşan en küçük toplumsal kurum (Demirbaş 2001:175).

Yarım aile: Ölüm, boşanma, ebeveynlerden birisinin aileyi terketmiş olması gibi sebeplerle normal ve tipik aile şeklinden sapmış bulunan ailedir (Dönmezer 1994:244).

Normal aile: Karı, koca ve çocuklardan oluşan ve çocukların ebeveynle birlikte yaşadığı sosyal bir gruptur (Gümüşçubuk 1991:31).

Cezaevi: Yargılama sonucu suçlu oldukları kanıtlanan kimselerin cezalandırılmak amacıyla hapsedildikleri kurumdur (Temel Britannica 1992:169).

Hükümlü: Hakkında ceza verilmiş olan kimse (Meydan Larousse 1992:253).

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, “Ailenin Suç Üzerindeki Etkisi” konulu araştırmaya katkıda bulunacak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde ve Yurt Dışında yapılan araştırmalar, başlıklar altında ayrı ayrı sunulmuştur.

1. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Yapılmış Araştırmalar:

1- Sait Coşaner (2003) Çocuk Suçluluğunun Nedenleri ve Alınması Gereken Tedbirler.

Bu çalışma, çocuk suçluluğunun nedenleri ve bu nedenler doğrultusunda alınması gereken tedbirleri ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Elde edilen araştırma bulgularında gerekse gelişmiş batılı ülkelerin yaptıkları araştırmalar karşılaştırıldığında, çocuk suçluluğunda kalıtsal etkenlerden çok çevresel etkenlerin önemi vurgulanmaktadır. Kalıtsal etkenler (zeka, kişilik) elverişsiz yakın çevre koşulları içinde suç işleme olasılığının güçlendiğini ortaya koymaktadır. Çevresel etkenle, ekonomik koşulların kötülüğü, baskıcı disiplin anlayışı, ailedeki şiddet eğilimi ve cezalar, ana-baba ayrılığı ya da yoksunluğu, düşük kültür ve eğitim düzeyi, kötü elverişsiz koşullar, kalabalık ve yoksul aile, iç ve dış göç, medya, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı olaylarının yarattığı kişisel çatışmalar gibi etkenler anti-sosyal davranış örneklerinin oluşmasında etkili olabilmektedir. Çocukların suç önleme tedbirlerinden yetişkinlere oranla daha fazla etki altında kalmaları, bu çabalara öncelik verilmesi, toplumsal ve insani bir sorumluluktur.

2.Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar:

1-Yavuzer(1998) “Çocuk ve Suç” adlı kitabının, “En Küçük Toplum Birimi” başlığı altında konuya özetle şöyle değinmiştir:

Aileyi iyi ya da kötü tohumun yeşerdiği ortam olarak açıklamış ve daha sonra da aile ile suç olgusunu ilişkilendirmiştir. Aileyi çeşitli yönleriyle ele almıştır. Bunlar ailenin öğrenim düzeyi, ailenin yapısı, sosyo-ekonomik durumu, ailede kötü örnekler, ailede birey sayısı ve aile içi ilişkilerdir. Daha sonra yaptığı bir araştırmada, suçlu deneklerin %22'sinin dağılmış ailelerden geldikleri belirlenmiştir. Ayrıca %47.6'sının anne ve babalarından çeşitli sürelerde ayrı kaldıkları görülmüştür. %54 gibi büyük bir bölümünün ailesinde hüküm giymiş suçluya rastlanmıştır. Yine suçlu deneklerin ailelerinin büyük bir bölümünün okuma-yazma bilmediği belirlenmiş, sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olduğu saptanmıştır. Ailede birey sayısı incelendiğinde ise suçluların büyük bir bölümünün kalabalık ailelerden geldiği ortaya çıkmıştır.

2- Nilay Gümüşçubuk (1991) Ailenin Suç Üzerindeki Etkisi.

Bu tezin amacı Türkiye'de ailenin suç üzerindeki etkilerini bilimsel bir araştırma ile ortaya çıkarmaya çalışmaktır. Bu amaç kapsamında suçluların işledikleri suç ile ailelerinin sosyo-ekonomik yapıları, öğrenim düzeyleri, aile genişliği ve aile içi ilişkilerin bozukluğu arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu değişkenler tek tek ele alınıp, suçla ilişkilendirilmiştir. Hükümlülerin çoğunun ailesinde suç işlemiş olanlara rastlanmamıştır. Ailelerinde suç işleyen kişi olanların ise daha çok baba, amca ve erkek kardeşlerinde suçluluğa rastlanmıştır. Hükümlülerin anne ve babalarının öğrenim düzeylerinin çok düşük olduğu görülmüştür. Ailenin kalabalık olması ve bu nedenle çocuğa fazla ilgi gösterilmemesi ve bu durumun suç işleme eğilimi yaratacağı varsayımı araştırmada doğrulanmıştır. Hükümlü ailelerin yarıya yakınının ekonomik düzeyinin iyi, yarısının da ekonomik düzeyinin düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Böylece ailenin ekonomik durumunun, suçluluğa etkili olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda ise, söz konusu değişkenlerden hiçbirinin suçu tek başına açıklayamayacağı ortaya çıkmaktadır.

3- Aydın Ankay (2001) Çocuk Suçluluğunun Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi.

Bu tez, 11-15 yaş düzeyindeki çocukların suç işlemlerinde, ailenin yapısına, anne ve babanın tahsil durumuna, kardeş sayısına, aile içi disipline, ailede hükümlü olup olmamasına ve ailenin gelir durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın öneminde, özellikle gelişmiş Batı toplumlarında çocuk suçluluğunun öncelikli bir olay olarak görüldüğü, teknoloji ve buna bağlı olarak kitle iletişim araçlarının gelişmesi, sanayileşmiş ülkelerde suç patlamalarına neden olduğu vurgulanmaktadır. Araştırma sonuçlarında ise, suç işleme ile suç işleyen bireylerin anne-babalarının ayrı ya da boşanmış olup olmaması, ailenin tahsil durumu, anne-babanın geçim durumları, ebeveynlerin disiplin yöntemi ve ailede hükümlü olup olmaması arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir. Genel olarak bakıldığında ise çocukların çoğunluğu, kentin varoşlarında yaşayan, gelir düzeyi ve oda sayısı az olan, tahsil düzeyi düşük olan alt toplumsal sınıflardan oluşmaktadır.

4- West(1967) ile Trajanowich ve Morash (1983) tarafından birçok araştırma derlenmiştir. Bu araştırmalarda, parçalanmış ailelerden gelen suçlu çocukların oranının, suçlu olmayanlarınkinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca ana ya da babadan birinin ölümü nedeniyle ortaya çıkan parçalanmışlığın değil; terk, ayrılık ya da boşanma gibi bir nedenle kendini gösteren parçalanmışlığın suçlulukla ilişkili olduğu belirtilmiştir (Uluğtekin 1991:38).

5-Glueck ve Glueck (1950)'un 500 suçlu ve 500 suçsuz çocuk üzerinde yapmış olduğu araştırmaya göre, parçalanmış ailede yetişenlerin oranı suçlu grupta %60.6, suçsuz grupta %34.2 olarak saptanmıştır.

500 suçlu kadın üzerinde yaptıkları değişik çalışmalar, daha sonraki araştırmalar için temel teşkil eder niteliktedir.Bu araştırmaların sonuçlarına göre,

suçluların %84.8'inin ailelerinde başka suçlu bireyler de vardır ve kadın suçluların %80.7'sinin bu tip ailelerden geldikleri saptanmıştır (Uluğtekin1991:38).

6-Mccord (1991) yaptığı araştırmada, ailenin yapısı, ebeveynlerin çatışmaları, ebeveynlerin alkolikliği ve suçluluk gibi değişkenleri temel almıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, annenin yeterliliği, babanın aile ile etkileşimi ve ailenin beklentileri çocuk suçluluğu ile ilişkili bulunmuştur (İçli 1994:235).

7-Ferguson (1973), Glasgow'da yaptığı araştırma sonucuna dayanarak, babaları suçlu olan çocukların diğer çocuklara oranla iki kat daha fazla suç işledikleri ileri sürülmüştür (Yavuzer1998:147).

8-Burt (1937), İngiltere'de yaptığı çalışmalarda, suçlu çocukların 1/5'inin çok yoksul olarak nitelendirilen sosyal sınıflardan geldiğini, aynı araştırmacı, %42 oranındaki suçlu grubun, sosyo-ekonomik açıdan rahat olarak nitelendirilen çevrelerden geldiğini söyler. Böylece, suçlu çocukların yarısından fazla bir bölümünün yoksul ya da çok yoksul ailelerden geldiği saptanmıştır.Ayrıca suçlu ailelerden gelenlerin suçlu ailelerden gelmeyenlere oranla beş kez daha fazla suç işledikleri saptanmıştır(Yavuzer1998:154).

9-West (1964), yapmış olduğu araştırmasının sonucuna dayanarak dört ya da daha fazla kardeşten oluşan ailelerde, diğerlerine göre suçluluk oranının bir düzeyde artış gösterdiğini saptamıştır. Ayrıca suçluların %14'ünün ekonomik düzeyi üstün olan gruptan gelmesine karşılık, %33'ünün ekonomik düzeyi düşük olan gruptan geldiğini ileri sürmüştür(Yavuzer1998:154).

BÖLÜM II

Bu bölümde, kuramsal bilgilere yer verilmiştir. Suç olgusu, suç teorileri, ailenin tanımı, ailenin fonksiyonları, ailenin büyüklüğü, anne baba tutumları ve endüstrileşmenin aile kurumuna etkisi açıklanmış, ailenin sosyo-ekonomik durumu, eğitim durumu, ailenin genişliği, ailede kötü örnekler, ailenin yapısı, aile içi ilişkiler ile suç olgusu ilişkilendirilmiştir.

SUÇ OLGUSU

Suç kavramının eski zamanlardan günümüze kadar birçok tanımı yapılmıştır.

Suç, tarihin en eski devirlerinden itibaren var olmuş ve insanların içinde ihtiraslarla birlikte toplum halinde yaşamanın ortaya çıkardığı çeşitli sosyal çelişkiler, uyumsuzluklar bulundukça da var olmaya devam edecektir. Bazı kişilerin davranışları ve tutumları ile bunların içinde yaşadıkları grupta yerleşmiş davranış örnekleri arasındaki çelişki olan suç, her zaman ve her yerde zorunlu olarak var olacağından genel ve evrensel bir olaydır (Dönmezer 1994:49).

Eski zamanlarda suç manevi veya hukuki kuralları ihlal eden bir fiil olarak görülmüş ve birçok Yunan şair ve filozofu suç üzerine çeşitli düşünceler ileri sürmüşlerdir. Örneğin, Oedipe trajedi ve efsanesinde suç, Tanrının lanetine uğramak fikri ile izah edilmektedir.

XIX. Yüzyıla gelinceye kadar, suç, hukuk kurallarını ihlal eden bir fiildi. Suçlu da isteyerek ihlal eden biri olarak mütabaa edilmiştir. Ancak XVIII.yüzyılın

sonlarından itibaren gerçekleştirilmeye başlayan endüstri devriminin sonucu olarak, XIX. Yüzyılda tüm bilim dallarındaki gelişme ve bazı yeni bilim dallarının doğması, suç ve suçluluk konusunda yeni kavramların ileri sürülmesine yol açmıştır (Soyaslan 1996:14-15).

Jhering, suçu "Toplum halinde yaşama şartlarına yönelmiş her türlü saldırı" olarak tanımlarken, Durkheim suçu, "Kollektif bilincin kuvvetli ve belirmiş tutumlarını ihlal eden fiillerdir." şeklinde tanımlamaktadır. Thomas ve Znaniecky suçu, "Kişinin kendisini mensubu saydığı grupta, varlığı toplum dayanışması ile çelişkili gösteren fiildir." olarak tanımlamıştır. Stanciu ise suçu, "Sosyal toplumun çoğunluğu tarafından tehlikeli sayılan ihmal ya da icra niteliğinde hareketlerdir." şeklinde açıklamıştır (Dönmezer 1994:48).

Platon, suçu ruhun bir tür hastalığı olarak görmüş ve suçun ihtiraslar, zevk aramak, cahillik gibi üç kaynağı olduğunu söylemiştir. Seligman ve Johnson suçu, küçük ya da büyük bir sosyal grubun üyeleri tarafından iyi ve yararlı olarak kabul edilmiş olan geleneklerin, adet ve törelerin, kurumların dayandıkları kurallara aykırı olarak işlenmiş bulunan anti-sosyal davranış olarak tanımlarlar (Gümüşçubuk 1991:5).

Sutherland'a göre, suç üç unsur ihtiva eder;

1-Toplumun bütünlüğü içinde önemli bir yer tutan küçük bir alt grup tarafından takdir edilen bir değer.

2-Toplumun başka bir parçasını oluşturan küçük grubun, kültürel bakımdan diğer grupla ihtilaf halinde bulunması nedeniyle söz konusu değeri takdir etmemesi.

3-Değeri takdir etmeyenlere karşı uygulanan ceza yoluna başvurulması (Aktaran:Gümüşçubuk,1991).

sonlarından itibaren gerçekleştirilmeye başlayan endüstri devriminin sonucu olarak, XIX. Yüzyılda tüm bilim dallarındaki gelişme ve bazı yeni bilim dallarının doğması, suç ve suçluluk konusunda yeni kavramların ileri sürülmesine yol açmıştır (Soyaslan 1996:14-15).

Jhering, suçu "Toplum halinde yaşama şartlarına yönelmiş her türlü saldırı" olarak tanımlarken, Durkheim suçu, "Kollektif bilincin kuvvetli ve belirmiş tutumlarını ihlal eden fiillerdir." şeklinde tanımlamaktadır. Thomas ve Znaniecky suçu, "Kişinin kendisini mensubu saydığı grupta, varlığı toplum dayanışması ile çelişkili gösteren fiildir." olarak tanımlamıştır. Stanciu ise suçu, "Sosyal toplumun çoğunluğu tarafından tehlikeli sayılan ihmal ya da icra niteliğinde hareketlerdir." şeklinde açıklamıştır (Dönmezer 1994:48).

Platon, suçu ruhun bir tür hastalığı olarak görmüş ve suçun ihtiraslar, zevk aramak, cahillik gibi üç kaynağı olduğunu söylemiştir. Seligman ve Johnson suçu, küçük ya da büyük bir sosyal grubun üyeleri tarafından iyi ve yararlı olarak kabul edilmiş olan geleneklerin, adet ve törelerin, kurumların dayandıkları kurallara aykırı olarak işlenmiş bulunan anti-sosyal davranış olarak tanımlarlar (Gümüşçubuk 1991:5).

Sutherland'a göre, suç üç unsuru ihtiva eder;

1-Toplumun bütünlüğü içinde önemli bir yer tutan küçük bir alt grup tarafından takdir edilen bir değer.

2-Toplumun başka bir parçasını oluşturan küçük grubun, kültürel bakımdan diğer grupla ihtilaf halinde bulunması nedeniyle söz konusu değeri takdir etmemesi.

3-Değeri takdir etmeyenlere karşı uygulanan ceza yoluna başvurulması (Aktaran:Gümüşçubuk,1991).

Dönmezer'e (1994:49) göre "Suçun esaslı bir vasfı da göreceli oluşudur.Suçu oluşturan fiiller zaman ve ortama göre değişiktir.Bugün ağır suçlar sayılan eylemler geçmişte bazen hatta vatanseverliğe alamet idi.Bugün suç sayılmayan bazı fiiller de geçmişte ahlak dışı hareketler olarak sayılmakta idi."

Suç kabul edilen davranış, göreceli bir nitelik taşır çünkü doğru ve yanlış değerleri, farklı toplumlarda ve farklı zamanlarda değişmektedir (Gümüşçubuk 1991:6).

Suç faaliyeti,doğuştan olan veya sonradan kazanılan özellikleri ile değil, içinde cereyan ettiği sosyal durumla tanımlanır. Örneğin, cinsel ilişki karı koca arasında olunca yasaya uygun bir davranış olarak nitelendirilir.Bu tanımlanması gereken fiziksel bir faaliyettir.Oysa aynı faaliyet, yasal sistemler tarafından ensest, zina, ırza tecavüz şeklinde suç olarak, faaliyeti yapan kişiler de suçlu olarak nitelendirilmiş olabilir. O halde suç tümüyle tanımsal bir faaliyettir.Sosyal tepki dışında bu faaliyetler benzer hatta aynı tür davranıştan açıkça ayıdedilemezler.Çünkü suç doğal olarak suç olmayan ile benzerdir.Bir davranış bazı kişiler tarafından bazı durumlarda yapıldığı zaman suçtur, başka kişiler tarafından başka durumlarda yapıldığı zaman suç değildir.Bazı suç türleri toplumdan topluma veya aynı toplumda zaman süreci içinde görelilik özelliği gösterebilir.Buna rağmen bazı davranışlar, adam öldürmek gibi, hemen tüm toplumlarda suç olarak tanımlanmıştır (İçli 1998:3-4).

Suçun hukuki anlamı incelendiğinde, suçu ceza normu belirler.Eğer norm yoksa suç da yoktur.Normsuz (kanun) suç ve ceza olmayacağı Ceza Hukuku'nun temel ilkelerindendir.Geniş anlamda suç ise ceza tehdidi altında kanunun yapılmasını yasakladığı müsbet veya menfi bir harekettir.Suçun kriminolojik anlamı ile hukuki anlamı birbirine uymamaktadır.Ancak kişinin özgürlüğü ve güvenini korumak için bir hukuki tanım zorunludur.Fiil ne derece asosyal olursa olsun eğer bir tanım yoksa ortada suç da yoktur.Her suç çoğu zaman bir asosyal fiildir ancak her asosyal fiil her zaman suç olmayabilir.Sokaklara tükürmek veya pijama ile dolaşmak asosyal bir

fiildir fakat suç değildir.Başkalarına karşı şiddet kullanmak hem asosyal bir fiildir hem de suçtur (Soyaslan 1996:11).

Tüm bu açıklamalardan yararlanarak suçun, kişinin içinde yaşadığı toplum tarafından kesinlikle onaylanmayan bir davranış biçimi olduğunu söyleyebiliriz.

SUÇ TEORİLERİ

1.Klasik Ekol

İlk defa 18.yy ortalarında "Faydacı Ekol" ile de adlandırılan klasik ekol, suça bilimsel yaklaşmıştır.Klasik ekol, insanların kendi faaliyetlerinin sonuçlarını tarttıktan sonra suç işledikleri varsayımına dayanır. Cesare Beccaria ve Jeremy Bentham klasik ekolün iki temsilcidir. Klasik ekolün lideri Beccaria'nın asıl katkısı ceza suça uygun olmalı kavramıdır.Bu fikir klasik ekol düşüncesinin ana temasıdır (İçli 1998:36).

Beccaria'ya göre kanunlara karşı gelen bütün bireyler, yaş,sosyal düzey ve sağlık durumları gibi etkenler dikkate alınmaksızın eşit şekilde cezalandırılmalıdır (Gümüşçubuk 1991:7).

Beccaria gibi Bentham da özgür iradeye inanır.Günümüzde Bentham, "faydacı hazcı" olarak sınıflandırılmıştır.Yaşamını yasaların yapılması ve ihlal edilmesi konusuna bilimsel bir yaklaşım geliştirmeye adanmış. Bentham'a göre yasaların amacı hizmet ettikleri topluma mutluluk getirmek ve ondesteklemektir.Bentham suçu her zaman soyut olarak görmüştür.Düştüğü hata ise suçluyu insan, canlı, karmaşık ve çeşitli kişiliklere sahip olarak görememesidir.Ona

göre, ceza başlı başına zarar verici bir uygulamadır. Fakat varlığı kendisinden daha kötü olanı önlemek içindir. Klasik ekole özellikle Rousseau, Montesquien ve Voltaire gibi 18.yüzyıl yazarlarının da etkileri olmuştur (İçli 1998:37).

2.Pozitif Ekol

Pozitif ekol, insan davranışının bireylerin kontrolleri dışındaki güçler tarafından belirlendiğini ve bu güçlerin ölçülebileceğini kabul eder. Klasik ekolün, bilimsel olarak test etmeden, bireylerin suç işlemeyi rasyonel olarak seçtiklerini iddia etmesinin aksine, pozitif ekol suçlu davranışın biyolojik, psikolojik ve sosyal faktörlerin bir sonucu olarak ortaya çıktığını savunur (İçli 1998:39).

Pozitif Ekol 1872 yılında İtalyan Antropolog Cesare Lambroso tarafından kurulmuştur.

Lambroso'nun teorisine göre suçlu tipleri çeşitli elementleri ihtiva eder. Bunları şöyle belirtmektedir.

1-Suçlular doğuştan suçlu olarak doğarlar, farklı tipleri vardır.

2-Bu kişiler vücutlarında bulunan damga veya anomalilerle, çıkıntı yapan çene, asimetrik kafatası, büyük ve göze çarpan kulaklar, yassı burun gibi anormaliklerle ayırt edilirler.

3-Doğum lekeleri, suçun nedenleri değildir, fakat atavizmin veya yozlaşmanın belirtileridir. Bundan dolayı, atavizm ve yozlaşma suçun nedenleridir.

4-Doğuştan bu tür anormallikleri olan kişi, fevkalade uygun durumlar altında yaşamadıkça, suç işlemekten kendini alıkoyamaz (Gümüşçubuk 1991: 8).

Lambroso, suçun biyolojik nedenlerine daha fazla önem vermekle birlikte, sosyolojik nedenleri de tümüyle ihmal etmemiştir. Suçun temel nedeninin kalıtsal

biyolojik faktörlerin olduğunu kabul ederken, çevrenin de antisosyal davranışı etkileyeceğini dikkate almıştır.

Pozitif ekolün bir diğer savunucusu Rafaele Garofalo'dur. Suçu anlamının yegane yolunun onun bilimsel olarak incelenmesi olduğunu savunmuştur. Teorisine göre, doğal suçlar bütün insan topluluklarında bulunur ve hiçbir medeni toplum onları gözardı edemez. Garofalo, suçlunun anormal olduğu görüşünü kabul etmiş fakat bu anormalliğin fizyolojik faktörler sonucu olup olmadığı sorusu cevapsız kalmak zorundadır diye düşünmüştür. Suçlu ve suçlu olmayanlar arasında bazı fiziksel farklılıklara dikkat etmiştir. Yasaların suçlunun zarar vermesini önlemek amacıyla düzenlenmesi gerektiğini çünkü toplumun korunmaya ihtiyacı olduğunu kabul eder. Kısaca Garofalo, suçlunun bireysel hakları yerine toplumun korunması ile daha fazla ilgilidir (İçli 1998: 42).

3. Psikanalitik Görüş

Psikanalitik görüşe göre suç, önlenmiş, bastırılmış bir kompleksin semboli olarak düşünülmektedir. Bireyde içe atılmış, bilinç altında mevcut kompleks onu çevreden gelen uyarıcılara karşı tepkide bulunmaya yöneltir (Gümüşçubuk 1991:10).

Bu görüş başlangıcını Freud'dan alır. Freud'un insanın her tür hareketlerini izah hususunda öne sürmüş bulunduğu teori, suçlu hareketleri de izah eder (Dönmezer 1994:75).

Freud'un teorisinin bileşenlerine önderlik edenlerden biri olan Aichorn, direk içgüdüsel memnuniyeti araştırır ve eğer çocuk yetişmesi sırasında memnuniyet tepkilerini kontrol etmeyi öğrenmediyse, toplumun istekleri ile fikir ayrılığına düşecektir. Çocuk kendisine bakan ve birtakım fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayan ailesinde sevgi arar. Bu sevgiyi bulamayan çocuk duygusal kırıklık içine düşer ve

bu kırıklık aşırı dereceye varırsa birey nörotik bir yapıya bürünerek iç çatışma haline düşer ki bu çatışmanın ifade yollarından biri de suçtur (Gümüşçubuk 1991:10).

4. Coğrafik Ekol

Suç ve suça ilişkin diğer problemleri sosyal ve coğrafi şartların zorunlu bir sonucu olarak kabul etmek ve özellikle suçun coğrafi ve sosyal bölgelerdeki dağılışı ile uğraşmak, bu ekolün esasıdır. Bu görüş Fransa'da Guerry ve Belçika'da Quetelet tarafından temsil edilmiştir (Dönmezer 1994:72).

İlk sosyal kriminolog olan Quetelet, "Suçluluğun termik konumu" 'nu formüle etmiştir. Güneyde ve sıcak mevsimler sırasında, kişilere karşı suçların, kuzeyde ve kış mevsimi sırasında ise araziye karşı suçların hakim olduğunu belirtmiştir (Gümüşçubuk 1991:8).

Yağmur, toprak ve diğer coğrafi faktörlerin insan davranışları üzerindeki etkilerini bazı yazarlar da incelemişlerdir. Montesquieu, ekvatora yaklaştıkça, suçların, kutuplara yaklaştıkça sarhoşluğun artacağını iddia etmiştir (İçli 1998:46).

5. Biyolojik Teoriler

Suçluluğun nedeni kişinin suçlu yapısıdır. Bu yapı, çevreden elde edilen ve kalıtım yoluyla gelen elemanlardan oluşmuştur. İç salgı bezleri ve kromozomlardaki anormallikler de suçun sebebidir.

Kinberg, Di Tullio ve Veryaek'e göre, her şahsın yapısı, kapasite, sağlamlık, durağanlık ve kararlılık temelleri üzerine oturur. Ayrıca her şahıs

patolojik ve arizi birtakım değişkenlere (dengesizlik gibi) de sahiptir (Soyaslan 1996:17) .

6. Sosyolojik Teoriler

Sosyolojik görüş, grup hayatının sosyal davranışların, sosyal itibarın, sosyal grup içinde grupların verdikleri örneklerin, kişinin bu hususlardaki görüş tarzlarının ve benzer diğer sosyal durumların ve ilişkilerin, yani yapısal unsurların ve sosyal dinamiklerin suç ile olan ilişkilerini inceler (Dönmezer 1994:72) .

Suç teşkil eden davranışın sosyolojik olarak açıklanması suçu, kişinin içinde bulunduğu sosyal çevrede faaliyette bulunan kuvvetlerin bir sonucu olarak açıklamaktadır (Gümüşçubuk 1991:14) .

Monouvrier'e göre, insan bir alettir; bu aleti sosyal çevre kullanır. Lacassagne'a göre, kişisel etmenin suçun işlenmesinde etkisi vardır fakat bu etki ikinci derecede ve önemsizdir. Suçlu bir mikroba benzetilebilir, nasıl mikrop yatkın bir kültür ortamında gelişip kuvvet bulmakta ise, suçlu da öyledir. Suçluyu yaratan sosyal etkenlerdir (Dönmezer 1994:71) .

AİLENİN TANIMI

Ailenin pek çok değişik tanımı yapılmıştır. Aile, anne,baba ve çocuklardan oluşan en küçük toplumsal kurum olarak tanımlanabilir.

“Tanımların bazılarında ailenin sosyalleştirme fonksiyonuna ağırlık verilirken bazılarında ailenin cinsellik ve üreme işlevine ağırlık verilmektedir.” (Gümüşçubuk 1991:15).

Aile içinde bulunduğu toplumun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini, inançlarını ve önyargılarını yansıtır. Bunun yanında özel bir iç yapısı ve kendine özgü bir işleyişi vardır. Bu bakımdan toplumla sürekli alışveriş içinde bir kuruluş olarak çalışır (Yörükoğlu 2000:125).

Aile, insan yaşamının üzerinde, doğumundan önce başlayan ve ilk gelişim yıllarından ömrünün sonuna dek etkisini sürdüren bir kurumdur (Yavuzer 1998:125).

Aile, birbirleriyle kan ve evlilik bağı olan, aynı çatı altında yaşayan ve toplumsal, ekonomik bir birim oluşturan bireyler grubudur (Bakırcıoğlu 2002:98).

Ozankaya'ya (1982) göre, aile, içinde insan türünün belli bir biçimde üretildiği, topluma hazırlanma sürecinin belli bir ölçüde ilk ve etkili biçimde cereyan ettiği, cinsel ilişkilerin belli bir biçimde düzenlendiği, eşler, anne-baba ve çocuklar arasında belli bir ölçüde içten, sıcak, güven verici ilişkilerin kurulduğu, yine içinde

bulunulan toplumsal düzene göre ekonomik etkinliklerin az ya da çok bir ölçüde yer aldığı toplumsal bir kurumdur.

Yörükoğlu (2002:125), aileye üç değişik açıdan bakılabildiğini belirtiyor.

- a) Aile her şeyden önce, eşlerin duygusal ve cinsel gereksinimlerini karşılayan yasal bir birliktir.
- b) Aile, ortak amacı, çıkarları, inançları, kuralları olan bir insan kümesidir.
- c) Aile, çocukların beslenip bakıldığı ve eğitildiği bir ortamdır.

AİLENİN FONKSİYONLARI

Paul Schrecker (1959:492) ailenin fonksiyonlarını şöyle tanımlamaktadır:

- 1-Toplum için türün devamı, birey için yaşam ve hayat sürdürme.
- 2-Toplum için seksüel kontrol, birey için seksüel fırsat.
- 3-Toplum için toplumun devamlılığını sağlıyor, birey için koruma ve destek olma.
- 4-Toplum için kültür transferi, birey için sosyalizasyon.
- 5- Toplum için statü kazanma, birey için toplumsal kimlik (Aktaran: Gümüşçubuk 1991:20).

Aile, çocuğun beslenme, bakılma, korunma, sevilme ve eğitilme gibi gereksinimlerini karşılar. Ana ve baba severek, özenli bakım vererek çocuğa bir güven ortamı yaratırlar. Çocuğun yeteneklerinin gelişmesine yardım ederler. Yol göstererek, kuralları öğreterek davranışına yön verirler. Güç durumlarda yanında

olur, desteklerler. Gerektiğinde, denetleyerek, sınır çekerek, cezalandırarak kurallara uymasını sağlarlar. Anne ve baba, kendi davranışlarıyla örnek olarak, onların hem kişilik geliştirmesine, hem de kendi cinsel kimliklerini kazanmalarına yardımcı olurlar (Yörükoğlu 2000:126).

Yavuzer'e (1998:124) göre, aile, fizyolojik olduğu kadar ekonomik ve toplumsal yönleriyle de, kişiyi, ruhsal gelişimi, oluşumu ve davranışları açısından biçimlendirip yönlendirir. Toplumun kültür değerlerinin kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlar.

Çocuğun kişiliğinin gelişmesi ailede başlar. Toplumsal normlar orada öğrenilir. Çocuğun din eğitiminin önemli bir kısmı da aile kurumunda yerine getirilir. Dinsel törenler, dualar ailede öğrenilir. Ayrıca çocuk ya da ergenin antisosyal davranışlarının ailece denetlenmesi de onun toplumsallaşmasını içerir (Tezcan 1996:155)

Toplumun ve doğal olarak ailenin güçlenmesi ve güvenlik içinde olması, toplumun devamının sağlanmasıyla olanaklıdır. Üreme ailenin yerine getirmekle yükümlü olduğu önemli bir görevidir. Murdock, ailenin, cinsel, ekonomik, üretme ve eğitim gibi dört temel fonksiyonu olduğunu belirtmiştir (Gümüşçubuk 1991:20).

Ailenin, çocuğun gelişimindeki en etkin yardımları şöyle sıralanabilir:

1-Aile, grup içinde dengeli bir birey olabilmesi için çocuğa güven duygusu aşılar.

2-Onun, kabul görebilmesi için gerekli ortamı hazırlar.

3-Toplumsallaşmayı öğrenebilmesi için, kabul edilmiş uygun davranış biçimlerini içeren birer model oluşturur.

4-Sosyal açıdan kabul edilmiş davranış biçimlerinin gelişimi için rehberlik eder.

5-Çocuğun yaşam ortamına uyum sağlarken rastladığı sorunlarına çözüm getirir.

6-Uyum için gerekli olan eylemsel, sözlü ve toplumsal alışkanlıkların kazanılmasına yardımcı olur.

7-Okul ve sosyal yaşamda başarılı olabilmeleri için çocuğun yeteneklerini uyarır ve geliştirir.

8-Çocuğun ilgi ve yeteneklerine uygun arzuların gelişimine yardım eder (Yavuzer 1998:127).

AİLENİN BÜYÜKLÜĞÜ

Ailenin biçimi ve yapısı, toplumdan topluma değişebilmekte, aynı toplum içinde de giderek değişimlere uğrayabilmektedir. Ailenin sosyal yapısı incelendiğinde, üç temel aile biçimi dikkatimizi çeker.

1.Geniş Aile

Geniş aile, çeşitli kuşakların birarada yaşadığı, aynı evde oturup, ortak bir gelire sahip oldukları oldukça kalabalık aile biçimidir (Gümüşçubuk 1991:17).

Ataerkil geniş aile, aile başkanı ve karısıyla, evli oğulları, gelinleri ya da evli oğul ve diğer bekar çocukları veya tek bir evli oğul, gelin ve torunların birlikte oturmalarıdır (Yavuzer 1998:150).

2.Çekirdek Aile

“Karı koca ve evlenmemiş çocuklardan oluşan ev halkıdır” (Yavuzer 1998:150).

Çağdaş sanayi-kent toplumunun ailesi çekirdek ailedir.Çekirdek ailede, eşlerin kendi ana, babalarıyla yakın ilişki içinde bulunmalarına karşın, bağımsız bir gelin ve gideri vardır. Eş seçimi eşlerin kendi kararlarına göre yapılır. Evlenme yaşı eşlerin kendi kendilerini geçindirebilecek, ekonomik bağımsızlıklarını kazanabilecek yaşta olmalarıyla sınırlıdır (Gümüşçubuk 1991:17).

3.Parçalanmış Aile

Parçalanmış aile, ölüm, boşanma, ayrı yaşama gibi nedenlerle karı ya da kocanın birinin ya da her ikisinin bulunmadığı ailedir. Dul anne ve evlenmemiş çocukları ya da büyükanne ve evlenmemiş torunlarının birlikte oturmasıdır (Yavuzer 1998:150).

ANNE BABA TUTUMLARI

Her yaşta, insanın ruhsal gereksinimleri arasında, sevmek ve sevilmek,kendisi ve başkaları için değerli olmak gibi iki önemli temel gereksinimi vardır. Ailenin çocuğa karşı tutumunun ise sevgi ve disiplin gibi iki temel ögesi vardır.Kuramsal olarak en olumlu tutum, temel gereksinimleri en uygun biçimde karşılayan,kişide kendi kendisini doyurabilme yetisini geliştiren, iki temel öğeyi en sağlıklı biçimde ve oranda içinde bulunduran tutumdur (Öztürk 2001:552).

Yavuzer (1998:134), anne baba tutumlarını altı grupta incelemiştir:

1.Hoşgörü Sahibi Olmak:

Çocukların bazı kısıtlamalar dışında, arzularını diledikleri biçimde gerçekleştirmelerine izin vermeleri, anne babanın çocuklarına karşı hoşgörü sahibi

olmaları, anlamına gelir. Çocuğun kendine güvenen, yaratıcı, toplumsal bir birey olması, anne babanın hoşgörüsü normal bir düzeyde ise gerçekleşebilir ve çocuk evine yönelik bir birey olur.

2. Aşırı Hoşgörü:

Aşırı hoşgörü, çocuğu bencil yapar. Kendisine hizmet edilmesini ve daima diğerlerinin dikkatini çekmek ister. Böyle çocuklar ev içinde ve dışında çok zayıf bir sosyal uyum gösterirler.

3. Aşırı Koruma:

Aşırı koruma, anne ve babanın, çocuğu gerektiğinden fazla kontrol ederek, özen göstermesi demektir. Bunun sonucu çocuk, diğer kimselere aşırı bağımlı, kendisine güveni olmayan, duygusal kırıklıklara sahip bir kişi olabilir.

4. Kabul Etme:

Anne ve babanın, çocuğa ailenin önemli bir bireyi olduğunu hissettirmeleridir. Çocuğu sevgi ve sevecenlikle alırlar. İlgilerini gözönünde tutarak, onun yeteneklerini geliştirecek ortam hazırlarlar. Kabul edilen çocuk da toplumsallaşmış, işbirliğine hazır, duygusal açıdan dengeli ve özsaygıya sahip bir birey olur.

5. Reddetme:

Reddetme, çocuğu düşmanca duygular beslemek şeklinde tanımlanabilir. Bu şekilde istenmeyen çocuk, sinirli, yardım duygusundan uzak, düşmanca duygulara sahip bir birey olabilir.

6. Baskı Altında Bulundurma:

Anne ve babadan birisi, ya da her ikisinin baskısı altında olan çocuk, çekingen ve aşırı duyarlı bir yapıya sahip olabilir. Baskı altında büyüyen çocuklarda, genellikle, isyankar tavır alışlarla birlikte aşağılık duygusu gelişebilir.

ENDÜSTRİLEŞME VE AİLE KURUMU

İki yüzyıl önce başlayan sanayi devrimi gittikçe artan bir hızla dünyayı etkileyip görünümünü değiştirdi. Bilimsel buluşların uygulamaya geçirilmesinden doğan teknoloji, toplumların yaşam biçimini altüst etti. Hızlanan sanayileşme kentlere akını başlattı. Toplumların geliri arttı. Öğrenim yaygınlaştı, eğitim düzeyi yükseldi. Aileler artan refahtan daha çok pay almaya başladı. Sanayileşme, kentlere göç ve ülkeler arası hızlanan gidiş geliş, toplumsal kurumları değişime uğrattı. Gelenek ve görenekler hızla eskidi. Toplumlarda cinsel tabular yıkıldı, kadın erkek ilişkileri uygarlaştı. Bunun sonucu kadının ailede ve toplumdaki konumu yükseldi. İnsanların amaçları, inançları, değer yargıları, sanat anlayışları değişti (Yörükoğlu 2000:41-43).

Toplumun en eski kurumu olan ailenin endüstrileşme sonucunda değişen yapısı en fazla ailenin eskiden yerine getirdiği fonksiyonlarının azalmasında, küçük ailenin ortaya çıkışında, boşanma oranlarının artmasında, kadın ve gençlerin rollerinin değişmesinde gözlenebilir (Gümüşçubuk 1991:26).

Toplumsal değişme aile yapısını etkilemekte gecikmedi. Ataerkil geniş aileler çözülmeye başladı. Ana baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile sayısı arttı. Çekirdek ailede çocuk sayısı azaldı. Toplumbilimcilere göre, çekirdek aile,

geleneksel geniş aileye göre, yalnız, desteksiz ve zayıf bir aile kurumudur. Bu nedenle bu tür ailenin yürütülmesi eşlere daha çok sorumluluk yükler. Geniş aileden çekirdek aileye geçişin eşler ve çocuklar yönünden kimi durumda olumlu kimi koşullarda da olumsuz yönlerinin ağır bastığı tartışılabilir (Yörükoğlu 2000:49).

Sanayi ötesi topluma doğru yol alan sanayi toplumu, kendi tipik aile modelini çekirdek aileyi de sarsıyor. Son yıllarda genellikle çekirdek ailede olmak üzere boşanmalar ve ayrılmalar o denli çoğalmıştır ki bugün Birleşik Amerika'da yedi çocuktan biri ana ve babadan yalnızca biri tarafından yetiştirilmektedir (Yavuzer 1998:43).

Worsley 'e (1987:132) göre, endüstrileşme aileleri fiziksel ve psikolojik olarak da dağıtmış ve parçalamıştır. Günümüz toplumlarında anne ve babalar çalışmak durumunda kaldıklarından aile üyeleri gün boyu evden uzakta kalmakta ancak akşamları bir araya gelebilmektedir. Çocuklar da gün boyu okulda olduğundan o da anne ve babasından uzak kalmakta bu nedenle de aile üyeleri arasında psikolojik ve fiziksel yakınlaşma azalmaktadır (Aktaran: Gümüşçubuk 1991:28).

Gelişmiş toplumlarda boşanmaların kaygı verici bir hızla artışı, aile kurumunun sarsıldığının en somut göstergesidir.

Boşanma oranlarının artması özellikle çocuklar üzerinde son derece olumsuz etkilerde bulunmaktadır. Anne veya babanın olmayışı çocukta özdeşim kurma sorunlarını ortaya çıkarmakta, annesiz yetişen erkek çocuklar daha tutucu, otoriter ve saldırgan olmakta, sadece anne ile büyüyenler ise anneyi takip ettiğinden, bir takım feminim özellikler gösterebilmektedirler (Gümüşçubuk 1991:28).

Toplumsal değişme ile aile içinde eşitlik arttı. Çocuklar daha özgürleşti. Geleneksel bir kurum olan evlilik iki kişi birbirini isteyince imzalanan bir sözleşme olup çıktı. Erkeğin egemenliği üstüne kurulu geleneksel aile daha eşit bir karı-koca ilişkisine doğru gelişti. Eş seğiminde özgürlük arttı, ana babanın izni ve rızası gene geçerli olmakla birlikte, eski ağırlığını yitirdi. Babalarla birlikte anneler de artan hızla çalışma hayatına girdiler. Kadının kocasına tam boyun eğmesi, her şeyine katlanması kuralı sarsıldı. Eskiden yalnız kadından beklenen saygı, yerini karşılıklı sevgi ve saygı kuralına bıraktı (Yörükoğlu 2000:47).

AİLE VE SUÇ İLİşKİSİ

Aile, kişinin gözünü açtığı ilk sosyal çevredir; suçlulukla mücadelede faydalı bir çevredir. İyi bir aile çevresi kişiyi suçtan uzaklaştırır (Soyaslan 1996:83).

İnsan toplumunun vazgeçilmez temelini, alt yapısını temsil eden aile topluluğu, çocuğu suça iten veya ona suç işleten nedenlerin gizli ve açık kaynağı olabilmektedir. Birçok Çocuk mahkemesi hakimleri, çocukları suç işlemeye sevkeden nedenlerin başında ailenin geldiğini kabul etmekte, hatta bazıları çocuğu suç işlemeye yönelten tek nedenin aile ortamı olduğunu iddia etmektedirler (Ankay 1992:23).

Suçluluğun doğmasında aile çevresinin etkisinin ne kadar önemli olduğu bugün artık üzerinde tartışılmayacak bir gerçektir. Eğer suçların büyük bir kısmının fizyolojik veya psikolojik anormalliklerden kaynaklanmadığını kabul edersek suçlu davranışın oluşmasında aile ortamının önemi apaçık görülebilecektir (Gümüşçubuk 1991:29).

Anne babanın duygusal sorunları bulunan kişiler olması, evlilik ilişkilerinde başarılı olmamaları, ergenin aile içinde sürekli kavga ve çekişmeye tanık olması şeklindeki kötü ev koşulları ergeni bir karmaşaya, iç çatışmaya ya da suçlu davranışa itebilir (Yavuzer 1998:131).

Sutherlend ve Cressey, suçlu çocukların geldikleri ailelerin özelliklerini şöyle özetliyorlar:

a-Ailenin diğer bireyleri suçlu, ahlaken kötü veya alkoliktir.

b-Ebeveynden biri veya her ikisi ölüm, boşanma veya evi terk suretiyle ortadan kalkmıştır.

c-Aile içinde iltimasçılık, ileri derecede şiddet, ihmal,kıskançlık, diğer hısımların müdahalesi, evin gereğinden fazla kalabalık oluşu gibi durumlar vardır.

d-Dini ya da ırki farklar, standart ayrıntıları vardır ya da bir müessese veya yerleştirme yeri ev hizmetini görmektedir.

e-Aile üzerinde işsizlik, annenin dışarıda çalışması şeklinde ekonomik baskılar vardır (Dönmezer 1994:242).

Aileyi toplumsal bir kurum olarak ele alıp suç üzerindeki etkilerini inceleyebilmek için, çeşitli aile özelliklerini ortaya koymamız gerekmektedir.

AİLENİN SOSYO-EKONOMİK DURUMU

Ailenin ekonomik düzeyi ile suçun ilişkisi muhakkaktır. Yeterli gelire sahip olmayan aile, alt yapısı olmayan, sefil bir çevrede oturup yaşamını sürdürebilir. Sefil bir çevre, suçluluğu yaratan faktörlerden birisidir. Mal aleyhine işlenen suçların sebeblerinden birisi ekonomik yokluktur. Araştırmalar, hırsızların ailelerinin ekonomik durumunun zayıf olduğunu göstermektedir. Varlıklı bir aileden gelmek de suç sebebi olabilir. Her istediğini elde etmiş olan genç, cebindeki para ile her şeyi

tatmak, denemek ister, böylece suça itilir. Türkiye’de gençlerin uyuşturucu kullanma nedenlerinden birisi ailenin ekonomik durumudur (Soyaslan 1996:83).

Yavuzer’e (1998:153) göre, çeşitli yollarla ortaya çıkan ekonomik zorluklar, suçluluğun artmasında ve onu teşvik etmekte rol oynayabilir. Bunlardan en önemlisi, yarı açlık durumudur. Açlık bir uyarıdır ve onu izleyen suç da hırsızlıktır. Ailenin sosyo-ekonomik koşullarının yetersiz, çok iyi ya da normal olması kişinin suç işlemesi açısından önemli bir etken olmaktadır. Kişinin arzularının doyum bulamaması kişilik yapısında derin izler bırakabilir ve bireyin kendini güven içinde hissetmemesi gibi kötü sonuçlar verir.

Gümüşçubuk’un (1991:37.) da belirttiği gibi, ailenin ekonomik yetersizlikler içinde olması, beslenmenin, konut şartlarının ve eğitimin düşük olması demektir. Kişi, bu şartlar içerisinde yaşıyorsa, sıkıntı, engellemeler, aşağılık duygusu içinde olacak ve güçlü ve güvenli kişilik özellikleri kazanamayacaktır. Bu durum da suçluluğu etkileyen önemli bir etken olacaktır.

Geliri düşük sosyal sınıflara mensup ailelerin çocukları, diğer sınıfların çocuklarına göre daha az denetime tabidirler. Bu sınıflara mensup aile çocukları daha geniş bir hürriyete, arkadaşlarını seçmek, eğlence ve eve dönüş yönünden mübalağalı bir serbestliğe sahiptirler; cinsellik tecrübesini de çok daha çabuk elde ederler. Fakir aile çocukları daha çabuk kısmi ve ekonomik bir özgürlüğe kavuşurlar. Yoksul aile çocuklarının suçluluğu, yetişme şartlarına dayanır. Bu yetişme süreci içinde çocuk maddi araç yokluğu dolayısıyla zevkten yoksunluk ve aile içinde ihtilaf ve disiplin yokluğu olayı ile karşı karşıya bulunduğu için erkek çocuklar çoklukla hırsızlık ve kızlar başı boşluk, serserilik suçlarını işlerler. (Dönmezer1994:255).

Burt, İngiltere’de suçlu çocuklarla yaptığı araştırmada, %42 oranındaki suçlu grubun, sosyo-ekonomik açıdan rahat çevrelerden geldiğini, yarıdan fazla bir bölümünün ise yoksul ya da çok yoksul ailelerden geldiğini belirtmiştir. West ve

Glueck'ların yaptıkları araştırma sonuçlarına göre de suçluların büyük bir bölümünün ekonomik koşullarının çok düşük olduğu saptanmıştır (Yavuzer 1998:154).

Suçluların büyük bir bölümünün sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelere sahip oldukları görülmüşse, ve istatistikler suçlulukla düşük ekonomik düzey arasında yüksek ilişki olduğunu gösteriyorsa da her yoksul aileden suçlu birey çıkacağı da söylenemez (Gümüşçubuk 1991:39).

AİLENİN EĞİTİM DURUMU

Ailenin eğitim durumu, suçluluğu etkileyen en önemli faktörlerden birisidir. Çocuğun doğumundan sonra ilk eğitimini aldığı yer ailesidir. Bu bakımdan ailenin eğitim seviyesi çok önemlidir.

Son zamanlarda yapılan araştırmalarda, çocuğun yaşamının başlangıcında, anne baba eğitiminin etkisi ve gelecekteki ruh sağlığı açısından taşıdığı önem vurgulanmaktadır. Okuma yazma bilmeyen anne babanın çocuğunu tanımak için hiçbir bilimsel aydınlanma olanağı yoktur. Eğitilmiş olmak, anne babaya hiç değilse kendi davranışlarını eleştirme ve denetleme olanağını vermektedir. Yapılan bir araştırmada suçlu çocukların sahip oldukları ailelerin sorunlarından birisinin eğitimsizlik olduğu ortaya çıkmıştır. Suçlu çocukların %76.6'sının annelerinin, %40.7'sinin de babalarının okuma yazma bilmedikleri saptanmıştır (Yavuzer 1998:149). Ailenin eğitim seviyesinin düşük olması suçlulukta önemli bir yer tutar.

AİLE GENİŞLİĞİ

Birçok kriminolojik araştırma, suçluların kalabalık ailelerden geldiğini kanıtlar. West, yaptığı araştırmasında, dört ya da daha fazla kardeşten oluşan ailelerde, diğerlerine göre suçluluk oranının önemli bir düzeyde artış gösterdiğini saptamıştır (Yavuzer 1998:159).

Mannheim'e göre, ailenin genişliğinin ancak diğer bazı şartların da katılması ile suç sebebi olabilir. Ailenin genişliği, dolayısıyla çocuk kendisini fizik ve manevi yönden terkedilmiş, ihmal edilmiş olarak hissedebilir ve böylece ailenin genişliği suçu tahrik edici etki yapabilir (Dönmezer 1994:251).

Ailede çocuk sayısının azlığı ya da çokluğu, aile gelirinin dağılımında yan etki yapabilir. Böylece çocuk zamansız olarak aile dışına itilebilir, bu da onun ruhsal ve iradi aykırı davranışlarına yol açabilmektedir. Çocuk sayısının çokluğu, çocukla ana baba ilişkilerinin seviyesine de etki yapabilir. Bilgisizlik, alışkanlıklar gibi başka nedenlerin de eklenmesi ile çocuklar anne babaları tarafından ihmal edilebilirler. Kardeşlerin çokluğu, ana ve babaların ilgisizlikleri, çocuğa karşı aşırı serbestlik, korumalar, kıyaslamalar gibi davranışlar özellikle çok çocuklu ailelerde ayrı bir önem taşır. Tek evlat olma durumunda ise, şımartılma, her aykırı davranışın hoşgörü ile karşılanması, çocuğun maddi imkanlarla desteklenmesi, çocuğu suça iten nedenlerin kaynağıdır (Ankay 1992:131).

Çok çocuklu veya amca, dayı, hala ve bunların çocuklarıyla müştereken oturan ailelerde, anne-babalar çocukların terbiyeleri ile uğraşamazlar, çocuğun iyiyi kötüden ayırmasına, sosyal değerleri öğrenmesine yardımcı olamazlar. Böyle ailelerde çocukların suçlu olma ihtimalleri yüksektir (Soyaslan 1996:85).

İngiltere’de işçi sınıflarında daha çok geniş aileler görülmektedir. Çocuk suçluluğu oranı da bu ailelerde yüksektir. Geniş ailelerdeki çocuk sayısının fazla oluşu, çocukların yeter derecede eğitimlerine engel olmaktadır (Tezcan 1996:156).

Birçok etkenle suçluluk arasındaki ilişki araştırıldığında en yakın ilişkinin aile büyüklüğü olduğu görülmüş ve bu birçok araştırma ile de desteklenmektedir (Gümüşçubuk 1991:41).

AİLEDE KÖTÜ ÖRNEKLER

Prof.Dr.Şemin, anne ve babanın iyi ve kötü özelliklerinin, çocuğun karakterini oluşturacak hammaddeler olduğunu belirtmiştir. Suçlu ya da alkolik anne babanın, çocuğun seçeceği örnekler olmaları açısından son derece zararlı olduğunu ileri sürmüştür (Yavuzer 1998:147).

Çocuğu suça iten önemli bir faktör, aile üyelerinden birinin özellikle babanın suç işlemesidir. Ailede anne ya da babanın suç işlemesi, anne-baba-çocuk ilişkilerini iki açıdan etkiler. Baba erkek çocuk için bir model oluşturduğu için, babanın suçlu bir birey olması, çocuğun da suça itilmesinde etkili olur. Anne ya da baba tutuklanarak cezaevine gittiği için aile fiilen parçalanır (Uluğtekin 1991:43).

Dönmezer (1994:252), aileye mensup kişilerden bazılarının suçlu olmaları, alkole tutkun bulunuşları ve kötü ahlaki durumları suçluluğun sebeplerinden kabul edildiğini belirtmiştir.

Anne ve babanın suç işlemeyi meslek edinmeleri, anne-babanın çocuklarını bu işe teşvik etmeleri durumunda, çocuklar da onları taklit ederek suça yönelebilirler. Örneğin, çocuğuna yankesiciliği öğreterek yetiştiren suçlulara sıkça rastlanmaktadır (İçli 1994: 240).

Ferguson, Glasgow'da yaptığı araştırmada, babaları suçlu olan çocukların diğer çocuklara oranla iki kat daha fazla suç işlediklerini ortaya koymuştur (Yavuzer 1998:147).

Taft, ailenin çocuğa suçu telkin veya öğretmek hususundaki mekanizmasını üç şekilde özetliyor:

- 1- Ebeveyn çocuklarına açık olarak suçu öğretir,
- 2- Doğrudan doğruya bir öğretim bulunmamakla beraber, çocuk etrafında gördüğü suçlu tavır ve hareketi taklit eder,
- 3- Çocuğa antisosyal fiil ve hareketler yaptırılır (Dönmezer 1994:252).

Sonuç olarak, suçluluk öğrenilen bir davranış olmasından dolayı aile içindeki kötü örnekler çocuğa ve onun suçluluğuna etki yapar. Fakat aile içinde suçluların bulunması kesin bir suçluluk sebebi değil, fakat ancak suça yöneltmesi mümkün bir olay teşkil eder.

AİLENİN YAPISI

Ailenin çocuğun büyümesinde ve yetkinleşmesinde önemli bir etkisi vardır. Ancak bunun aile yapı bakımından tam olduğu sürece geçerliliği artmaktadır.

Ayrılma, ölüm gibi etkenler ailenin yapı bakımından tam olmadığını göstermekte ve işlevini gereği gibi yapamamaktadır. Bu tür ailelerden gelen çocuk,

birçok olanaktan yoksun bulunmakta, sapan davranışı ve işlediği kusurlar nedeniyle yasa karşısında sorumlu duruma düşmektedir (Yavuzer 1998:145).

Huzurlu veya huzursuz, birlik içinde veya dağılmış aileler, suçlulukta önemli bir faktördür. Huzursuz ailelerde yetişen genç, stersli, isyankar ve agresiftir. Anne ve babanın boşanmış olmaları ya da ayrı yaşamaları da suçluluğun nedenidir (Soyaslan 1996:84).

Parçalanmış aile deneyimi, çocuğun toplumsallaşma sürecini kesintiye uğrattığı gibi hatalı ve eksik toplumsallaşmaya da yol açar. Hatalı ve eksik toplumsallaşmanın görünen sonuçlarından biri de suç davranışdır. West ve Farrington, ana ya da babadan birinin ölümü nedeniyle değil, terk ayrılık ya da boşanma gibi bir nedenle ortaya çıkan parçalanmışlığın suçlulukla ilişkili olduğunu göstermiştir. Bazı araştırmacılar, suçlu davranışın ortaya çıkmasında ana yoksunluğu üzerinde önemle dururken, bazıları baba yoksunluğu ile suçlu davranış arasında güçlü bir ilişki olduğunu savunmuşlardır (Uluğtekin 1991:38).

Shaw ve Mckay çalışmalarında, suçlu ve suçlu olmayan grupta parçalanmış aile faktörünü incelemişler ve suçlu grubun %42.5'inin, suçlu olmayan grubun ise %36.1'inin parçalanmış ailelerden geldiklerini göstermişlerdir. Ayrıca çalışmalar, parçalanmış ailenin erkek çocuklardan çok kız çocuklar üzerinde etkin olduğunu göstermektedir (İçli 1994:238).

Uzun zamanlardan beri yarım ailelere ait çocukların suçluluğu dikkat çekmiş ve araştırmalara konu olmuştur. Glueck'ların 2000 suçlu üzerinde yaptıkları incelemede, üçte ikisinin ölüm, ebeveynin ayrılmış ve boşanmış bulunmalarından dolayı yarım ailelere ait bulundukları açıklanmıştır. Amerika'da tutulan mahkeme

arşivleri de suçluların yüksek oranda yarım ailelerden geldiklerini göstermiştir (Dönmezer 1994:244).

Normal bir aile, üyelerinin temel ihtiyaçlarını karşılar ve faydalı fonksiyonlar kazandırarak onların sıhhatli gelişmelerine hiçbir kısıtlama olmaksızın yardım eder (Gümüşçubuk 1991:31).

Normal bir ailede ebeveynler kişide bir güven ve hayatın devamı duygusunu yerleştirir. Ebeveynin varlığı, kişideki güven duygusunun devam şartı halini alır. Kişi için en güçlü modelleri oluştururlar. Ebeveynin, ana veya babanın aileyi terk etmesi, kişinin duygusal hayatı, karakterinin oluşması üzerinde asli etki yapabilir (Dönmezer 1994:248).

Sonuç olarak, parçalanmış aile ortamı çocukları suçlu davranışa itecek ön koşulları oluşturmaktadır, ancak her parçalanmış aileden de suçlu çocuk çıkmaz.

AİLE İÇİ İLİŞKİLER

Bu bölümde, aile içinde ebeveynlerin birbirleriyle ve çocuklarıyla olan ilişki biçimleri üzerinde durulacaktır.

“ Anne-baba-çocuk ilişkileri çocuğun yeterli ya da yetersiz toplumsallaşmasında, dolayısıyla suçlu davranışın ortaya çıkmasında önemli rol oynar” (Uluğtekin 1991:39).

Çocuğun ana-babası tarafından reddedilmesi, ana-baba sevgisinin olmaması demektir ve şu nedenlerle çocukların suça yönelmesine neden olabilmektedir:

1-Reddedilen çocuklar, birbirine güvenip, ilgi göstermeyen bir aileden geldikleri için başkalarıyla ilişki kurmayı ve işbirliğini başaramamaktadırlar.

2-Reddedilen çocukların, ana-babaya bağlılıkları yoktur. Çocukların suça yönelmesi yönünden ana-baba reddi, diğer bazı nedenlerden daha etkilidir (Demirbaş 2001:175).

Prof.Dr. Şemin'e göre, istenmeyen, sevilmeyen çocuğun tipik davranışı saldırganlıktır. Bu çocuklar, kendilerine özel muamele edilmesini isterler, başkalarından armağan beklerler. Olumsuzdurlar, kavgacı ve isyankardırlar. Ukala oldukları ve suç işlemeye eğilimli bulundukları görülür. Suçlu olmayanların anne ve babaları tarafından eşit düzeyde sevimlerine karşılık, suçlu çocukların anneleri tarafından daha çok sevildikleri varsayımını ileri süren Andry, araştırması sonucunda suçlu deneklerin %69'unun anneleri tarafından daha çok sevildiklerini saptamıştır (Yavuzer 1998:144).

Suçlulukla ilgili olarak bazı sosyo-psikolojik nedenler incelendiğinde, ebeveynlerin çocuğu reddetmesi veya çocuğun anne sıcaklığından mahrum kalması ile suçluluk arasında ilişki bulunmuştur (Gümüşçubuk 1991:35).

Suçlulukta, çocuğa karşı anne baba tutumları çok önemlidir. Otoriter-baskıcı bir aile çocuğu isyana itebilir. Ailede görülen baskının ters tepkisini çocuk etrafına karşı gösterebilir. Otoriter ailenin baskısı çocuğun evi terkine neden olacaktır. Çünkü çocuk baskıdan bıkacaktır, güveli bir yer arayacaktır; sokakta kendisi gibilerle rastgele bir yaşam sürdürecektir, suç faili olabileceği gibi, suç mağduru da olabilecektir. Otorite yokluğu da çocuğun suçlu olmasında bir başka nedendir. Alabildiğine özgür yetişen çocuk yasak nedir, yapılmaması gereken nedir bilmeyecektir (Soyaslan 1996:86).

Aşırı koruma ve hoşgörünün egemen olduğu eğitim ve disiplin anlayışı kadar, aşırı sert ve otoriter bir uygulama da yanlış ve zararlıdır. Tutarsız, katı,

hoşgöründen uzak ve baskılı disiplin uygulaması, olumsuz ve itaatsiz çocukların yetişmesine neden olurken, aşırı hoşgörülü ya da umursamaz bir yetiştirme tarzı da, başkalarının zararına, isteklerine doyum arayan bencilce davranışların ortaya çıkmasına yol açacaktır. Çocukların bu olumsuz davranışları , ana-baba-çocuk ilişkisini bozabilecek, hatta anti-sosyal davranışlara ve suçluluğa dönüşebilecektir. Yapılan araştırmalarda, suçlu gençlerin evden kaçmalarına, yani bir anlamda anti-sosyal davranışa ilk adımlarını atmalarına neden olan en büyük etkenin baba baskısı olduğu görülür (Yavuzer 1998:138).

Ana-baba davranışlarıyla, çocukların davranışları arasındaki ilişkileri konu alan araştırmalara göre baskıcı olmayan, esnek ve hoşgörülü ana babalar, çocuklarda olumlu duygusal, toplumsal ve bilişsel gelişmeye yol açmaktadırlar (Aydoğmuş ve Diğerleri 2001:126).

Ebeveynlerin birbiri ile olan ilişki tarzlarının, normal şekilden saptığı, kavgalar ve gürültülerin devam ettiği aileler, suçlulukta etkili olacaktır. Ebeveyn arasındaki ahenksiz ilişkilerin çocuğun zihinsel ve bedensel oluşmasında büyük tehlikeler yarattığı muhakkaktır (Dönmezer 1994:248).

Ayrıca aile içinde eşler arasındaki ilişki, çocuklara karşı takınılan tavrı etkileyen bir faktördür. Örneğin, eşiyle anlaşılamayan, mutsuz bir anne tüm sevgisini çocuğuna vererek, onunla aşırı derecede bütünleşebildiği gibi, tam tersine saldırgan bir tutuma da bürünebilir. Anne-baba arasındaki çatışmalar çocuğu kendi kendisiyle çatışma haline sokar, hatta antisosyal davranışlara iter (Gümüşçubuk 1991:34).

Ana baba arasındaki çatışma, kavgalar, sızlanmalar ve anlaşmazlıklarla dolu bir ev ortamı, çocuklar üzerinde, gerek aşırı serbesti, gerekse aşırı kısıtlayıcı ana baba tutumundan çok daha yıkıcı bir etki yapar, çocuklarda saldırganlık ya da suçluluk davranışlarına neden olabilir (Aydoğmuş ve Diğerleri 2001:128).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma yöntemi, evren ve örneklem, veri toplama teknikleri ve verilerin çözümlenmesi ele alınmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, 2002-2003 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Lefkoşa Merkezi Cezaevi'nde bulunan hükümlüler oluşturmaktadır.

Uygulama sırasında, Lefkoşa Merkezi Cezaevi'ndeki hükümlü sayısı 3 kadın ve 113 erkek olarak saptanmıştır. Böylece, araştırmanın örneklemini, bu cezaevinde bulunan toplam 116 hükümlü olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada kullanılacak veriler anket tekniği ve literatür taraması yoluyla elde edilmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Lefkoşa Merkezi Cezaevi'nde bulunan hükümlülerin suç işlemelerinde ailenin etkisini belirlemek üzere konu ile ilgili yayınlardan yararlanılmıştır.

Elde edilen bilgilerin katkısıyla bir anket geliştirilmiş, tabloların düzenlenmesinde temel veri kaynağı olarak hükümlülere uygulanan soru kağıdı kullanılmıştır. Hazırlanan soru kağıdı, 46 adet çoktan seçmeli sorudan oluşmuştur. Soru kağıdında, öncelikle hükümlülerin toplumsal konumunu belirlemeye yönelik olarak, öğrenim durumu, medeni hali, ailesiyle ilgili ve çalışma yaşamına ilişkin sorular yer almıştır. Daha sonra ise hükümlülerin işledikleri suçla ilgili sorulara yer verilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırma sonucu elde edilen verilerin dökümü istatistiksel tekniklerle değerlendirilmiştir. Bu veriler, çözümlenerek tablolarla belirtilmiştir. Elde edilen bulgular tablolar yardımı ile yorumlanmıştır.

Araştırmada, hükümlülerin toplumsal konumlarına, mesleklerine, ekonomik durumlarına, aile durumuna, evlilik yaşamına ve hükümlülerin işledikleri suça ilişkin elde edilen veriler frekans ve yüzde yoluyla çözümlenmiştir. Alt problemlere ilişkin veriler ise varyans analizi tekniği ile çözümlenerek tablolara yerleştirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırma verilerimiz, öncelikle hükümlülerin toplumsal konumları ve aile yapılarını içeren bölümler halinde sunulmuştur. Daha sonra ise hükümlülerin işledikleri suçlara ilişkin verilere ve son bölümde ise alt problemlerle ilgili verilere yer verilmiştir.

1.HÜKÜMLÜLERİN TOPLUMSAL KONUMLARINA İLİŞKİN VERİLER

Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu, Cezaevine Girmeden Önce Yaşanılan Yerleşim Birimi ve Medeni Hallerine İlişkin veriler

Tablo 1: Hükümlülerin Cinsiyete Göre Dağılımı (%)

CİNSİYET	SAYI	%
Kadın	3	2.6
Erkek	113	97.4
TOPLAM	116	100

Hükümlülerin cinsiyete göre dağılımını gösteren Tablo1 incelendiğinde hükümlülerin %97.4'ünün erkek, %2.6'sının ise kadın olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Hükümlülerin Yaşa Göre Dağılımı (%)

YAŞLAR	SAYI	%
0-20	13	11.2
20-30	61	52.6
30-40	23	19.8
40-50	16	13.8
50 +	3	2.6

TOPLAM	116	100
--------	-----	-----

Tablo 2’de görüldüğü gibi cezaevinde 20-30 yaşlarında olan hükümlülerin oranı (% 52.6) diğerlerine göre daha yüksektir. Bundan sonra ikinci sırayı 30-40 yaşlarında olanlar (% 19.8) almakta ve bunu 40-50 yaş (% 13.8) izlemektedir.

Tablo 3: Hükümlülerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı (%)

ÖĞRENİM DURUMU	SAYI	%
Okur yazar değil	2	1.7
İlkokul mezunu	41	35.3
Ortaokul veya dengi okul mezunu	27	23.3
Lise veya dengi okul mezunu	35	30.2
Üniversite mezunu	10	8.6
Diğer	1	0.9
TOPLAM	116	100

Tablo 3’de görüldüğü gibi hükümlülerin yarıya yakını (% 35.3) ilkokul mezunları oluşturmaktadır. Lise veya dengi okul mezunları % 30.2’lik bir oranla ikinci sırada yer alırken, üçüncü sırada % 23.3 ile ortaokul veya dengi okul mezunları yer almaktadır. Üniversite mezunu olanların oranı % 8.6, okur yazar olmayanların oranı ise % 1.7’dir.

Tablo 4: Hükümlülerin Cezaevine Girmeden Önce Yaşadıkları Yere Göre Dağılımı (%)

YAŞANILAN YER	SAYI	%
İl	55	47.4
İlçe	23	19.8
Köy	38	32.8
TOPLAM	116	100

Tablo 4’de elde edilen dağılım sonucu, hükümlülerin % 47.4’ünün cezaevine girmeden önce ilde yaşadığı görülmüştür. Köyde yaşayanların oranı % 32.8, ilçede yaşayanların oranı ise % 19.8’dir.

Tablo 5: Hükümlülerin Medeni Hallerine Göre Dağılımı (%)

MEDENİ HAL	SAYI	%
Bekar	45	38.8
Evli	52	44.8
Eşi ölmüş	3	2.6
Boşanmış	14	12.1
Çok eşli	2	1.7
TOPLAM	116	100

Tablo 5’de medeni hale göre dağılım incelendiğinde, hükümlülerin yarısına yakınının evli olduğu (% 44.8) görülmektedir. Hiç evlenmemiş hükümlü oranı % 38.8 ‘dir. Eşi ölmüş veya boşanmış olanların toplam oranı da % 14.7’dir.

Hükümlülerin Meslekleri ve Ekonomik Durumlarına İlişkin veriler

Tablo 6: Hükümlülerin Cezaevine Girmeden Önce Yaptıkları İşe Göre Dağılımı (%)

YAPTIKLARI İŞ	SAYI	%
İşsiz	20	17.2
Memur	5	4.3
Öğrenci	7	6
Bankacı	1	0.9
Serbest	44	37.9
İşçi	21	18.1
Ticaret	7	6
Başka	11	9.5

TOPLAM	116	100
--------	-----	-----

Tablo 6 incelendiğinde cezaevine girmeden önce çalışan hükümlülerin büyük bir bölümü (% 37.9) serbest meslek sahibidir. İşçi olan hükümlü oranı % 18.1, işsizlerin oranının ise % 17.2 olduğu görülmektedir.

Tablo 7: Hükümlülerin En Son Yaptıkları İşten Aldıkları Gelirin Geçinmelerine Yetip Yetmediğine Göre Dağılımı (%)

GELİRİN YETİP YETMEDİĞİ	SAYI	%
Evet rahatça Geçiniyorduk	36	31
Geçinmekte Güçlük Çekiyorduk	64	55.2
Eşim ve Benim Gelirlerimiz Geçinmemize ancak yetiyordu	9	7.8
Diğer	7	6
TOPLAM	116	100

Tablo 7'de görüldüğü gibi hükümlülerin büyük bir bölümünün (% 55.2) en son yaptıkları işten aldıkları gelirle geçinmekte güçlük çektikleri görülmektedir. Hükümlülerin % 31'inin ise gelirleriyle rahatça geçindikleri görülmektedir.

Hükümlülerin Anne Baba Ailesine İlişkin Veriler

Tablo 8 : Hükümlülerin Ailelerinin Öz, ya da Üvey Çocukları Olup Olmadıkları Durumuna Göre Dağılımı (%)

	SAYI	%
Öz	113	97.4
Üvey	3	2.6
TOPLAM	116	100

Tablo 8 incelendiğinde hükümlülerin çok büyük bir bölümü (% 97.4) ailelerinin öz çocuklarıdır. Ailelerinin üvey çocukları olanların oranı ise % 2.6'dır.

Tablo 9: Hükümlülerin Çocukluklarının Kimlerle Geçtiğine Göre Dağılımı (%)

ÇOCUKLUĞUNUN BERABER GEÇTİĞİ KİŞİLER	SAYI	%
Anne- baba ve kardeşlerimle	95	81.9
Büyükanne ve Büyükbabamla	2	1.7
Teyze ve dayılarımla	4	3.4
Amca ve Halalarımla	2	1.7
Uzak Akrabalarımle	2	1.7
Diğer	11	9.5
TOPLAM	116	100

Tablo 9 incelendiğinde, hükümlülerin çok büyük bir bölümünün (% 81.9) çocukluklarını anne, baba ve kardeşleriyle geçirdikleri görülmektedir. Çocukluklarını yakın akrabalarının yanında geçirenlerin oranı % 6.8, uzak akrabalarının yanında geçirenlerin oranı ise % 1.7'dir.

Tablo 10: Hükümlülerin Kardeş Sayısına Göre Dağılımı (%)

KARDEŞ SAYISI	SAYI	%
1	8	6.9
2	16	13.8
3	22	19
4	11	9.5
5	17	14.7
6	15	12.9
7	9	7.8
8	3	2.6

9	3	2.6
10	6	5.2
11	2	1.7
13	1	0.9
14	1	0.9
17	1	0.9
20	1	0.9
TOPLAM	116	100

Tablo 10 incelendiğinde, hükümlülerin daha çok 3 kardeş oldukları (% 19) görülmektedir. Bunu ikinci sırada 5 kardeş olanlar (% 14.7), üçüncü sırada ise 2 kardeş olanlar (% 13.8) izlemektedir.

Tablo 11: Hükümlülerin Ailelerinin Kaçınıcı Çocuğu Olduklarına Göre Dağılımı (%)

AİLENİN KAÇINCI ÇOCUĞU	SAYI	%
İlk	44	37.9
İkinci	26	22.4
Üçüncü	14	12.1
Dördüncü	10	8.6
Beşinci	10	8.6
Altıncı	12	10.3
TOPLAM	116	100

Tablo 11’de hükümlülerin ailelerinin kaçınıcı çocukları olduğuna göre dağılımı incelendiğinde, hükümlülerin % 37.9’unun ilk çocuk, % 22.4 ‘ünün ise ikinci çocuk oldukları görülmektedir. Ailelerinin üçüncü çocukları olanlar % 12.1 ve altıncı çocukları olanların oranı ise % 10.3’tür. Ailelerinin dördüncü çocukları olanlar ile beşinci çocukları olanların oranı ise % 8.6’dır.

Tablo 12: Hükümlülerin Anne-Babalarıyla Anlaşma Durumlarına Göre Dağılımı (%)

ANLAŞMA DURUMU	SAYI	%
Annemle iyi anlaşırdık	12	10.3
Babamla iyi anlaşırdık	2	1.8
İkisi ile de anlaşılmazdım	18	15.5
İkisi ile de iyi anlaşırdım	68	58.6
Annemle anlaşamazdım	4	3.4
Babamla anlaşamazdım	12	10.3
TOPLAM	116	100

Tablo 12 incelendiğinde, hükümlülerin yarısından fazlasının (% 58.6) anne ve babalarının her ikisiyle de iyi anlaştıkları görülmektedir. Anne ve babasının her ikisiyle de anlaşamayanlar % 15.5'tir. Babasıyla anlaşamayanların oranı (% 10.3) , annesiyle anlaşamayanların oranından (% 3.4) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 13: Hükümlülerin Aile İçi İlişki Biçimlerine Göre Dağılımı (%)

AİLE İÇİ İLİŞKİ BİÇİMİ	SAYI	%
Annem babamla anlaşamazdı, babam annemi döverdi	10	8.6
Annemle anlaşamazdım, annem beni sık sık döverdi	4	3.4
Babam çok içki içerdi, annemi ve beni döverdi	6	5.2
Ben kardeşlerimle anlaşamaz hep kavga ederdim	5	4.3
Genellikle ailede herkes birbiriyle iyi anlaşırdı	74	63.8
Diğer	17	14.7
TOPLAM	116	100

Tablo 13 incelendiğinde, hükümlülerin büyük bir bölümünün (% 63.8) ailesinde herkesin birbiriyle iyi anlaştığı görülmektedir. Annesi ile babası arasında anlaşmazlık olanların % 8.6 oranında olduğu görülmektedir.

Tablo 14: Hükümlülerin Anne-Babalarının Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı (%)

ÖĞRENİM DERECEŚİ	ANNE		BABA	
	Sayı	%	Sayı	%
Okur yazar değil	21	18.1	10	8.6
İlkokul mezunu	65	56	59	50.9
Ortaokul veya dengi okul mezunu	12	10.3	18	15.5
Lise veya dengi okul mezunu	16	13.8	24	20.7
Üniversite mezunu	2	1.7	5	4.3
YOPLAM	116	100	116	100

Tablo 14’de anne-babanın öğrenim düzeylerini gösteren oranlar arasında gözle görülür bir fark bulunmaktadır. Babaların öğrenim düzeyleri annelere göre oldukça yüksektir. Annesi okur-yazar olmayan hükümlüler % 18.1’lik bir orana sahipken, babası okur-yazar olmayan hükümlüler % 8.6 oranındadır. Annesi ve babası ilkokul mezunu olan hükümlülerin oranı birbirine çok yakındır. Annesi ilkokul mezunu olan hükümlüler %56, babası ilkokul mezunu olan hükümlüler de %50.9 oranında olduğu görülmektedir.

Tablo 15: Hükümlülerin Anne-Babalarının Gelir getiren Bir İşte Çalışıp Çalışmadıklarına göre Dağılımı (%)

İŞTE ÇALIŞIP ÇALIŞMADIĞI	SAYI	%
Annem çalışıyordu	8	6.9
Babam çalışıyordu	64	55.2
Her ikisi de çalışıyordu	22	19

Hiçbiri çalışmıyordu	22	19
TOPLAM	116	100

Tablo 15’de görüldüğü gibi hükümlülerin % 55.2’sinin yalnızca babaları çalışmaktadır. Hükümlülerin % 19’unun da anne ve babalarının her ikisinin de çalışmadığı görülmektedir.

Tablo 16: Hükümlülerin Anne-Babalarıyla Birlikte Yaşarken Ekonomik Sıkıntı Çekip Çekmediklerine Göre Dağılımı (%)

GELİRİN GEÇİME YETİP YETMEDİĞİ	SAYI	%
Gelirimizle rahatça geçiniyorduk	55	47.4
Gelirimiz geçinmemize yetmiyordu	54	46.6
Diğer	7	6
TOPLAM	116	100

Tablo 16’da görüldüğü gibi, hükümlülerin % 47.4’ünün anne baba ailesinde gelirleriyle rahatça geçindiklerini belirtmişlerdir. Gelirleriyle rahatça geçinmeyenlerin oranı da % 46.6’dır.

Hükümlülerin Evlilik Yaşamına İlişkin Veriler

Tablo 17: Hükümlülerin Suç İşledikleri Zamanki Medeni Hallerine Göre Dağılımı (%)

MEDENİ HALİ	SAYI	%
Bekar	43	37.1
Evli	53	45.7
Eşi ölmüş	5	4.3
Başanmış	15	12.9
TOPLAM	116	100

Medeni hale ilişkin dağılım incelendiğinde, hükümlülerin yarısına yakınının (% 45.7) suç işledikleri anda evli oldukları görülmektedir. Bunu suç işledikleri anda hiç evlenmemiş olanlar (% 37.1) izlemektedir. Suç işlediği anda eşi ölmüş veya boşanmış olanların oranı ise % 17.2'dir.

Tablo 18: Hükümlülerin Evliliklerinin İlk Evlilik Olup Olmadığına Göre Dağılımı (%)

KAÇINCI EVLİLİK	SAYI	%
İlk	65	87.8
Daha fazlası	9	12.2
TOPLAM	74	100

Tablo 18 incelendiğinde, hükümlülerin % 87.8 gibi büyük bir kısmının evliliklerinin ilk evliliği olduğu görülmektedir.

Tablo 19: Hükümlülerin ve Eşlerinin İlk Evlenme Yaşına Göre Dağılımı (%)

YAŞ	ERKEK HÜKÜMLÜ				KADIN HÜKÜMLÜ			
	EŞİ	%	KENDİ	%	EŞİ	%	KENDİ	%
15-19	29	42.6	4	5.8			2	66.7
20-24	24	35.3	35	51.5			1	33.3
25-29	10	14.7	25	36.8	1	33.3		
30-35	4	5.9	3	4.4	2	66.7		
35 +	1	1.5	1	1.5				
TOPLAM	68	100	68	100	3	100	3	100

Erkek hükümlülerin evlenme yaşlarını gruplayarak elde ettiğimiz dağılımda daha çok 20-24 (% 51.5) ve 25-29 (% 36.8) yaş gruplarında evlendiklerini görüyoruz. Erkek hükümlülerin eşlerinin çoğunluğu (% 42.6) 15-19 yaş grubunda evlenmişlerdir.

Hükümlü kadınların evlenme yaşlarını gruplayarak elde ettiğimiz dağılımda görüldüğü gibi hükümlü kadınların yarısından fazlası (% 66.7) 15-19 yaş arasında evlenmişlerdir. 20-24 yaşları arasında evlenenlerin oranı ise % 33.3'tür. Kadın hükümlülerin eşlerinin yarısından fazlası (% 66.7) 30-35 yaşları arasında evlenmişlerdir.

Tablo 20: Hükümlülerin Evlenmeye Karar Veriş Biçimleri Bakımından Dağılımı (%)

EVLENMEDE KARAR VEREN	SAYI	%
Birlikte karar verdik	37	50
Görücü usulü ile evlendik	20	27
Arkadaşlar aracılığı ile evlendik	4	5.4
Kaçarak evlendik	12	16.2
Diğer	1	1.4
TOPLAM	74	100

Tablo 20'de yer alan dağılımda, hükümlülerin yarısının (% 50) eşiyle birlikte karar verip evlendikleri görülmektedir. Görücü usulü ile evlenenlerin oranı % 27, kaçarak evlenenlerin oranı ise % 16.2 'dir.

Tablo 21: Hükümlülerin Evlenme Biçimlerine Göre Dağılımı (%)

EVLENME BİÇİMİ	SAYI	%
Resmi Nikah	38	51.4
Dini Nikah	10	13.5
Her ikiside	26	35.1
TOPLAM	74	100

Tablo 21'de görüldüğü gibi, hükümlülerin yarısından fazlası (% 51.4) resmi nikahla evlenmiştir. % 35.1'i hem resmi hem dini nikahla, % 13.5'i yalnızca dini nikahla evlenmiştir.

Tablo 22: Hükümlülerin Eşleriyle Aralarında Akrabalık Olup Olmadığına Göre Dağılımı (%)

EŞİNİZLE ARANIZDA AKRABALIK VAR MI ?	SAYI	%
Evet	6	8.1
Hayır	68	91.9
TOPLAM	74	100

Tablo 22’de görüldüğü gibi, hükümlülerin % 91.9 gibi yüksek bir kısmının eşiyile aralarında akrabalık yoktur. Hükümlülerin eşleriyle aralarında akrabalık olanlar ise % 8.1’dir.

Tablo 23: Hükümlülerin Eşlerinin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı (%)

ÖĞRENİM DURUMU	SAYI	%
Okur Yazar Değil	8	10.8
İlkokul Mezunu	25	33.8
Ortaokul veya dengi okul mezunu	16	21.6
Lise yada dengi okul mezunu	13	17.6
Üniversite	12	16.2
TOPLAM	74	100

Tablo 23 incelendiğinde, hükümlülerin eşlerinin yarısına yakın bir bölümünün (% 33.8) ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Eşi ortaokul veya dengi okul mezunu olanların oranı % 17.6’dır. Eşi okur yazar olmayanlar ise % 10.8 oranındadır.

Tablo 24: Hükümlülerin Eşlerinin Mesleklerine Göre Dağılımı (%)

MESLEK DURUMU	SAYI	%
İşsiz	45	61
Memur	2	2.7
Öğrenci	2	2.7
Öğretmen	5	6.7
Bankacı	2	2.7
Serbest	6	8.1
Ticaret	2	2.7
İşçi	4	5.3
Diğer	6	8.1
TOPLAM	74	100

Tablo 24’de görüldüğü gibi, hükümlülerin eşlerinin büyük bir bölümünün (% 61) işsiz olduğu görülmektedir. Serbest meslek sahibi olanlar % 8.1, öğretmen olanların oranı ise % 6.7 ‘dir.

Tablo 25: Hükümlülerin Başlık Parası Ödeyip Ödemediklerine Göre Dağılımı (%)

EVLENİRKEN BAŞLIK PARASI ÖDEDİNİZ Mİ?	SAYI	%
Evet	12	16.2
Hayır	62	83.8
TOPLAM	74	100

Tablo 25’de görüldüğü gibi, hükümlülerin % 83.8 gibi büyük bir kısmı evlenirken başlık parası ödememişlerdir.

Tablo 26: Hükümlülerin Çocuklarının Olup Olmadığına Göre Dağılımı (%)

ÇOCUKLARI VAR MI?	SAYI	%
Evet	49	66.2
Hayır	25	33.8
TOPLAM	74	100

Tablo 26 incelendiğinde hükümlülerin % 66.2'sinin çocuk sahibi oldukları görülmektedir.

Tablo 27: Hükümlülerin Eşleriyle Olan İlişkilerine Göre Dağılımı (%)

İLİŞKİ DÜZEYİ	SAYI	%
İyi anlaştık	51	68.9
Sık sık kavga eder ama hemen Barıştık	14	18.9
Her zaman kavga eder, uzun süre küserdik	2	2.7
Birbirimize hiç karışmazdık	2	2.7
Diğer	5	6.8
TOPLAM	74	100

Tablo 27'de görüldüğü gibi, hükümlülerin büyük bir kısmının (% 68.9) eşleriyle iyi anlaştıkları, % 18.9'unun sık sık kavga edip hemen barıştıkları görülmektedir.

Tablo 28: Hükümlülerin Eşleri İle Aileleri Arasındaki İlişkilerin Düzeyine Göre Dağılımı(%)

İLİŞKİ DÜZEYİ	SAYI	%
İyi anlaşılardı	50	67.6
Eşim ailemi pek sevmezdi	5	6.8
Ailem eşimi pek sevmezdi	6	8
Hiç görüşmezlerdi	8	10.8

Diğer	5	6.8
TOPLAM	74	100

Tablo 28’de görüldüğü gibi, hükümlülerin % 67.6’sının eşleri ile aileleri arasındaki ilişkileri iyidir. %14.8’inin eşiyle ailesinin iyi anlaşılamadıkları görülmektedir.

Tablo 29: Hükümlülerin Eşlerinin Aileleriyle Olan İlişki Düzeylerine Göre Dağılımı (%)

İLİŞKİ DÜZEYİ	SAYI	%
İyi anlaşırdık	46	62.2
Kayınvalidemle anlaşılamazdım	12	16.2
Kayınpederimle anlaşılamazdım	6	8.1
Hiç görüşmezdik	7	9.5
Diğer	3	4
TOPLAM	74	100

Tablo 29’da hükümlülerin eşlerinin aileleriyle ilişkilerine baktığımızda % 62.2’si iyi anlaşırdık, % 9.5’inin hiç görüşmediklerini görmekteyiz.

Tablo 30: Hükümlülerin Eşlerinin çocuklarıyla Olan İlişkilerinin Biçimine Göre Dağılımı (%)

İLİŞKİ TÜRÜ	SAYI	%
Onlarla yakından ilgiliydi	39	78
Onlara karşı katı fakat ilgiliydi	7	14
Pek fazla ilgilenmezdi	2	4
Diğer	2	4
TOPLAM	50	100

Tablo 30’da görüldüğü gibi hükümlülerin büyük bir bölümü (% 78) eşlerinin çocuklarıyla yakından ilgili olduklarını bildirmişlerdir.

Tablo 31: Hükümlülerin Eşlerinden Boşanmayı Düşünüp Düşünmediklerine Göre Dağılımı (%)

EŞİNDEN BOŞANMAYI DÜŞÜNDÜ MÜ ?	SAYI	%
Evet	15	20.3
Hayır	49	66.2
Arasıra	10	13.5
TOPLAM	74	100

Tablo 31’de yer alan dağılım incelendiğinde hükümlülerin %66.2’si boşanmayı düşünmediklerini ifade ederken % 20.3 ü boşanmayı düşündüklerini belirtmişlerdir.

Tablo 32: Hükümlülerin Ailelerinde Önemli Kararları Kimin Aldığına Göre Dağılımı (%)

AİLEDE KARARI ALAN	SAYI	%
Eşimin Anne ve Babası	5	6.8
Eşim ve Ben	43	58.1
Eşim	2	2.7
Ben	21	28.4
Diğer	3	4
TOPLAM	74	100

Tablo 32 incelendiğinde, hükümlülerin çoğunun (% 58.1) ailelerinde önemli kararları eşleriyle kendilerinin birlikte aldığı görülmektedir. Bunu % 28.4 oranı ile yalnızca kendileri karar verenler izlemektedir.

2. İŞLEDİKLERİ SUÇA İLİŞKİN VERİLER

Tablo 33: Hükümlülerin İşledikleri Suç Türüne Göre Dağılımı (%)

SUÇ TÜRÜ	SAYI	%
Adam öldürme	3	2.6
Adam öldürmeye teşebbüs	7	6
Yaralama	8	6.9
Ölüme sebebiyet	5	4.3
Kız kaçırma	1	0.9
Hırsızlık	26	22.4
Uyuşturucu madde kullanmak ve satmak	25	21.6
Gasp	3	2.6
Diğer	38	32.8
TOPLAM	116	100

Tablo 33'e baktığımızda, hükümlülerin % 22.4 gibi bir bölümünün hırsızlık, % 21.6' sının ise uyuşturucu madde satmak ve kullanmak suçunu işlediklerini görürüz. %32.8 oranında ise hükümlülerin bunların dışında farklı suçlar işledikleri, en az ise % 0.9 ile kız kaçırma suçunu işlediklerini görürüz. Örneklemimizde ırza tecavüz suçu işleyen hükümlüye rastlanmamıştır.

Tablo 34: Hükümlülerin Suçu Nerede İşlediklerine Göre Dağılımı (%)

SUÇU İŞLEDİĞİ YER	SAYI	%
Evde	16	13.8
Sokakta	49	42.2
Tarlada	7	6
Diğer	44	37.9
TOPLAM	116	100

38. Halen hangi suçtan hüküm giymiş bulunuyorsunuz ?

- 1 () Adam öldürme
- 2 () Adam öldürmeye teşebbüs
- 3 () Yaralama
- 4 () Ölüme sebebiyet verme
- 5 () Kız kaçırma
- 6 () Hırsızlık
- 7 () Irza tecavüz
- 8 () Uyuşturucu madde satmak
- 9 () Uyuşturucu madde kullanmak
- 10 () Uyuşturucu madde satmak ve kullanmak
- 11 () Gasp
- 12 () Başka (lütfen yazınız).....

39. Suçu hangi yerleşim yerinde işlediniz ?

- 1 () Şehirde 2 () Kasabada 3 () Köyde
- 4 () Başka (lütfen yazınız).....

40. Suçu işlerken kullandığınız alet neydi ?

- 1 () Hiç alet kullanmadım
- 2 () Ateşli silah
- 3 () Kesici alet
- 4 () İp
- 5 () Zehir
- 6 () Başka (lütfen yazınız).....

41. Suçu nasıl işlediniz ?

- 1 () Önceden karar vermiş, planlamıştım
- 2 () Suçu aniden işledim
- 3 () Kazayla oldu
- 4 () Başka (lütfen yazınız).....

42. Neden suç işlediniz ?

- 1 () Evlenmek için
- 2 () Namus uğruna kıskançlıktan
- 3 () Kan davası nedeniyle
- 4 () Sarhoşken başlayan kavga yüzünden
- 5 () Para alacağı için
- 6 () Arazi anlaşmazlığından
- 7 () Maddi sıkıntı yüzünden
- 8 () Başka (lütfen yazınız).....

43. Suçu işlerken teşvik ya da yardım gördünüz mü ?

- 1 () Teşvik gördüm
- 2 () Yardım gördüm
- 3 () İkisini de gördüm
- 4 () Ne teşvik ne de yardım gördüm

44. Teşvik ya da yardım gördünüzse , kimden veya kimlerden ?

- 1 () Annemden
- 2 () Babamdan
- 3 () Erkek kardeşimden
- 4 () Kız kardeşimden
- 5 () Eşimden
- 6 () Çocuklarımdan
- 7 () Amcamdan
- 8 () Halamdan
- 9 () Dayımdan
- 10 () Teyzemden
- 11 () Akraba çocuklarından
- 12 () Başka (lütfen yazınız).....

45. Suça yöneldiğiniz kişinin cinsiyeti nedir ?

- 1 () Kadın
- 2 () Erkek

46. Suçu işlediğiniz kişi ile akranınızda akrabalık var mı ?

- 1 () Evet NEYİNİZ OLUR ?.....
- 2 () Hayır

EK 2

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyet'i Lefkoşa Merkezi Cezaevi Müdürlüğüne

Lefkoşa;

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık yüksek lisans öğrencisiyim. "Ailenin Suç Üzerindeki Etkisi" isimli araştırmamı yüksek lisans tezi olarak hazırlamaktayım. Bu araştırmam için hazırlanan anketi cezaevinde bulunan hükümlülere uygulamak için gerekli iznin verilmesini saygılarımla arz ederim.

Şerif Özhür

Müdür:.....*Hosayn Alibaba*

İmza:.....*Hosayn Alibaba*

30/12/2003